
VŠEOBECNÉ SMERNICE LEKCIONÁRA

ÚVOD

Prvá kapitola HLAVNÉ ZÁSADY LITURGICKÉHO SLÁVENIA BOŽIEHO SLOVA

I. Úvodné poznámky

a) Význam Božieho slova v liturgickom slávení

1. O význame Božieho slova a o obnovení používania Svätého písma v akomkoľvek liturgickom slávení povedali mnoho a veľmi jasne Druhý vatikánsky koncil¹, učiteľský úrad najvyšších veľkňazov,² ako aj rozličné dokumenty, vydané po tomto koncile úradmi Svätej stolice.³ Okrem toho sa v úvode *Poriadku omšových čítaní*, vydaného v roku 1969, v náležitej forme predložili a krátko vysvetlili niektoré dôležitejšie zásady.⁴

---

¹ Porov. najmä DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacro-sanctum concilium*, č. 7, 24, 33, 35, 51, 52, 56; dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, č. 1, 21, 25, 26; dekrét o misijnej činnosti Cirkvi *Ad gentes divinitus*, č. 6; dekrét o kňazskom účinkovaní a živote *Presbyterorum ordinis*, č. 18.

² Porovnaj, čo povedali alebo napísali pápeži, najmä PAVOL VI., apoštolský list *Ministeria quædam* z 15. augusta 1972, č. V: AAS 64 (1972), s. 532; apoštolská exhortácia *Marialis cultus* z 2. februára 1974, č. 12: AAS 66 (1974), s. 125 – 126; apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi* z 8. decembra 1975, č. 28: AAS 68 (1976), s. 24 – 25; č. 43: *tamže*, s. 33 – 34; č. 47: *tamže*, s. 36 – 37; JÁN PAVOL II., apoštolská konštitúcia *Scripturarum thesaurus* z 25. apríla 1979; vo vydaní *Nova Vulgata Bibliorum Sacrorum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1979, s. V – VIII; apoštolská exhortácia *Catechesi tradendæ* zo 16. októbra 1979, č. 23: AAS 71 (1979), s. 1296 – 1297; č. 27: *tamže*, s. 1298 – 1299; č. 48: *tamže*, s. 1316; list *Dominicæ cenæ* z 24. februára 1980, č. 10: AAS 72 (1980), s. 134 – 137.

³ Porov. napríklad POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, inštrukcia *Eucharisticum mysterium* z 25. mája 1967, č. 10: AAS 59 (1967), s. 547 – 548; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Liturgicæ instaurationes* z 5. septembra 1970, č. 2: AAS 62 (1970), s. 695 – 696; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, *Directorium catechisticum generale* z 11. apríla 1971: AAS 64 (1972), s. 106 – 107; č. 25: *tamže*, s. 114; *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 29, 31, 46, 55, 93, 97, 355, 359; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU, inštrukcia *De institutione liturgica in seminariis*, *In ecclesiasticam* z 3. júna 1979, č. 11, 52; *tamže*, Dodatok, č. 15; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Inæstimabile donum* z 3. apríla 1980, č. 1, 2, 3: AAS 72 (1980), s. 333 – 334.

⁴ Porov. *Rímsky misál, obnovený podľa rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu a uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI.*, *Ordo lectionum missæ* (Typis Polyglottis Vaticanis 1969), s. IX – XII (*Prænotanda*); Promulgačný dekrét: AAS 61 (1969), s. 548 – 549.

Pretože sa však mnohí pri tomto novom vydaní *Poriadku omšových čítaní* dožadovali presnejšieho vyjadrenia spomínaných zásad, postarali sme sa o vypracovanie tohto obsiahlejšieho a obsažnejšieho úvodu. V ňom sa najprv potvrdzuje vzťah medzi Božím slovom a liturgickým slávením,⁵ potom sa osobitne hovorí o Božom slove pri slávení omše a napokon sa vysvetľuje definitívna štruktúra poriadku omšových čítaní.

b) *Výrazy, ktoré sa používajú na označenie Božieho slova*

2. Hoci sa zdá, že v tomto ohľade sa treba dožadovať presnejšieho vymedzenia obsahu termínov, aby dorozumievací prostriedok bol naozaj jasný a prehľadný, v tomto úvode používame tie isté výrazy, aké sa používajú v dokumentoch vydaných počas koncilu alebo po koncile, a knihy napísané z vnuknutia Ducha Svätého označujeme na mnohých miestach a v rovnakom význame Sväté písmo i Božie slovo; pritom sa však vyhýbame zamieňaniu slov alebo vecí.⁶

c) *Liturgický význam Božieho slova*

3. To isté Božie slovo obdivuhodne prináša rozmanité poklady pri rozličných sláveniach, ako aj v rozdielnych zhromaždeniach veriacich, čo majú účasť na samotných sláveniach; a to, či sa už slávi Kristovo tajomstvo postupne počas ročného okruhu, alebo sa slávia sviatosti a sväteniny Cirkvi, alebo keď jednotliví veriaci odpovedajú na činnosť Ducha Svätého vo svojom vnútri.⁷ Vtedy sa totiž v samotnom liturgickom slávení, ktoré je pevne zviazané s Božím slovom a ním sa aj prehľbuje, prejaví nové dianie a samotné slovo sa obohacuje novým vysvetlením a účinnosťou. A tak Cirkev v liturgii verne sleduje ten spôsob čítania a vysvetľovania Svätého písma, ktorý použil sám Kristus, keď „oddnes“ svojich dejín povzbudzuje skúmať všetky Písma.⁸

⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 35, 56; PAVOL VI., apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi* z 8. decembra 1975, č. 28, 47: AAS 68 (1967), s. 24 – 25 a 36 – 37; JÁN PAVOL II., list *Dominicæ cenæ* z 24. februára 1980, č. 10, 11, 12: AAS 72 (1980), s. 134 – 146.

⁶ Tak napríklad Božie slovo, Sväté písmo, Starý a Nový zákon, Čítanie (Čítania) Božieho slova, Čítanie (Čítania) Svätého písma, Slávenie (Slávenia) Božieho slova atď.

⁷ Preto sa jeden a ten istý text môže čítať a použiť pod rozličnými pohľadmi a pri rozličných liturgických príležitostiach a sláveniach Cirkvi. Toto treba pripomenúť v homílii, v pastoračnej exegéze a v katechéze. Ako každý môže vidieť z indexu tohto zväzku, napríklad kapitola *Rim 6* alebo kapitola *Rim 8* sa používajú v rozličných liturgických obdobiach a pri rozličných sláveniach sviatostí a svätenín.

⁸ Porov. *Lk 4*, 16 – 21; 24, 25 – 35. 44 – 49.

II. Liturgické slávenie Božieho slova

a) Osobitný charakter Božieho slova v liturgickom slávení

4. Božie slovo sa neprednáša v liturgickom slávení iba jedným spôsobom⁹ a ani sa nedotýka srdc poslucháčov vždy rovnako účinne, vždy je však v svojom slove prítomný Kristus,¹⁰ ktorý uskutočňuje tajomstvo spásy, posväcuje ľudí a vzdáva Otcovi dokonalú úctu.¹¹

Ba ekonómia spásy, ktorú Božie slovo neprestajne sprítomňuje a šíri, dosahuje plný význam v liturgickom slávení, v tom, že liturgické slávenie sa stáva nepretržitým, plným a účinným ohlasovaním Božieho slova.

A tak Božie slovo predkladané ustavične v liturgii je stále živé a účinné¹² mocou Ducha Svätého a zjavuje Otcovu pôsobivú lásku, ktorá sa voči ľuďom prejavuje neprestajne a účinne.

b) Božie slovo a spása

5. Cirkev hlása jedno a to isté Kristovo tajomstvo, keď v liturgickom slávení ohlasuje tak Starý, ako aj Nový zákon.

V Starom zákone sa skrýva Nový zákon a v Novom zákone sa odhaľuje Starý zákon.¹³ A Kristus je stredobodom a plnosťou celého Písma aj celého liturgického slávenia.¹⁴ Preto každý, kto hľadá spásu a život, musí čerpať z jeho prameňov.

⁹Tak napríklad Ohlásenie alebo Čítanie atď. pri slávení omše (Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 43, 45, 134, 175, 194, 274, 276); tak aj slávenia Božieho slova v *Pontifikáli, Rímskom rituáli* a v *Liturgii hodín*, obnovených podľa rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu.

¹⁰ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 7, 33; *Mk* 16, 19 – 20; *Mt* 28, 20; SVATÝ AUGUSTÍN, *Sermo* 85, 1: „*Evanjelium – to sú ústa Krista. Sedí v nebi, no neprestáva hovoriť na zemi*“ (PL 38, 520; porov. aj *In Io. Ev. Tract. XXX. 1: PL* 35, 1632; CCL 36, 289) a výpoveď z *Rímsko-nemeckého pontifikála*: „*Keď sa číta evanjelium, Kristus svojimi ústami hovorí ľudu... a keď sa evanjelium v chráme ozýva, to akoby sám Kristus hovoril ľudu*“ (porov. V. VOGEL – R. ELZE, ed. *Le Pontifical Romano-germanique du dixième siècle. Le Texte*, I. Città del Vaticano 1963/XCIV, 18, s. 334), alebo: „*Keď prichádza sám Kristus, čiže evanjelium, odkladáme pastorály (palice), lebo nepotrebujeme ľudskú pomoc*“ (tamže, XCIV, 23, s. 335).

¹¹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 7

¹² Porov. *Hebr* 4, 12.

¹³ Porov. SVATÝ AUGUSTÍN, *Quaestionum in Heptateuchum liber* 2, 73: (PL 34, 623; CCL, 33, 106); DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, č. 16.

¹⁴ Porov. SVATÝ HIERONYM, „*Lebo ak podľa apoštola Paola (1 Kor 1, 24) Kristus je Božou silou a Božou múdrosťou, kto nepozná Písmo, nepozná Božiu moc a Božiu múdrosť. Kto teda nepozná Písmo, nepozná Krista*“ (*Commentarii in Isaiam prophetam. Prologus*, in PL 24, 17A; CCL, 73, 1); DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, č. 25.

Čím hlbšie sa chápe liturgické slávenie, tým vyššie sa hodnotí význam Božieho slova. Čo sa hovorí o jednom, môže sa tvrdiť aj o druhom, pretože v oboch sa Kristovo tajomstvo sprítomňuje a im vlastným spôsobom zvečňuje.

c) *Božie slovo a liturgická účasť veriacich*

6. Cirkev v liturgickom slávení verne odpovedá to isté „Amen“, ktoré raz navždy Kristus, prostredník medzi Bohom a ľuďmi, vyliatím krvi použil na božské uzavretie novej zmluvy v Duchu Svätom.¹⁵

Boh teda vždy, keď zvestuje svoje slovo, očakáva odpoveď, ktorá je súčasne počúvaním aj klaňaním sa „v Duchu a pravde“ (Jn 4, 23). Svätý Duch túto odpoveď robí účinnou, aby sa to, čo sa počulo pri liturgickom slávení, vyjadriilo životom podľa slov: „A slovo aj uskutočňujte, nebuďte len poslucháčmi“ (Jak 1, 22).

Držanie tela, gestá a slová, ktorými sa vyjadruje liturgická činnosť a prejavuje účasť veriacich, nadobúdajú zmysel nielen z ľudskej skúsenosti, z ktorej pochádzajú, ale aj z Božieho slova a z poriadku spásy, na ktorý sa vzťahujú. Preto sa veriaci na liturgickej slávnosti zúčastňujú tým lepšie, čím dôvernejšie sa pri počúvaní Božieho slova, ktoré sa na nej hlása, usilujú prilpnúť k Božiemu Slovu vtelenému v Kristovi a vo svojich mravoch a živote zachovať to, čo slávia v liturgii, a zas to, čo vo svojom živote konajú, prenášať do liturgického slávenia.¹⁶

III. Božie slovo v živote národa „zmluvy“

a) *Božie slovo v živote Cirkvi*

7. Cirkev sa buduje a rastie počúvaním Božieho slova. Podivuhodné skutky, ktoré Boh mnohorakým spôsobom konal v dejinách spásy, sa v znakoch liturgického slávenia sprítomňujú mystickou pravdou. Boh zas samotné zhromaždenie veriacich sláviace liturgiu používa na to, aby sa jeho slovo šíriilo a oslávilo a aby sa jeho meno vyvýšilo medzi národmi.¹⁷

¹⁵ Porov. 2 Kor 1, 20 – 22.

¹⁶ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 10.

¹⁷ Porov. 2 Sol 3, 1.

A tak teda vždy, keď Cirkev zhromaždená Duchom Svätým na liturgickom slávení¹⁸ hlása a zvestuje Božie slovo, spoznáva sa ako nový ľud, v ktorom sa dávno uzavretá zmluva stáva dokonalou a zavŕšenou. A pretože všetci veriaci sa krstom a birmovaním v Duchu stali hlásateľmi Božieho slova a prijali aj milosť počúvať ho, majú Božie slovo hlásať v Cirkvi a vo svete, a to aspoň svedectvom života.

Božie slovo, ktoré sa ohlasuje v slávení božských tajomstiev, nevzťahuje sa len na prítomnosť, ale pripomína aj minulosť a díva sa do budúcnosti a ponúka ju našej nádeji, aby sme ju očakávali s takou túžbou, čiže aby naše srdcia boli uprostred pominuteľných vecí tohto sveta upriamené na nebo, kde nájdeme opravdivú radosť.¹⁹

b) Božie slovo vo výklade Cirkvi

8. Nový Boží ľud sa z Kristovej vôle vyznačuje obdivuhodnou pestrosťou členov. Rozličné sú aj úlohy a povinnosti, ktoré im vo vzťahu k Božiemu slovu patria tak, aby veriaci slovo počúvali a o ňom rozjímalí a aby ho vysvetľovali iba tí, ktorým to z posvätej vysviacky prináleží alebo ktorým sa vykonávanie tejto úlohy zverí.

Cirkev v učení, živote a kulte ustavične udržuje a všetkým pokoleniam odovzdáva všetko, čím ona sama je, všetko, čo verí, aby v priebehu vekov neprestajne smerovala k plnosti Božej pravdy, kým sa na nej nesplní Božie slovo.²⁰

c) Úzky vzťah medzi hlásaným Božím slovom a činnosťou Ducha Svätého

9. Ak má Božie slovo naozaj v srdciach spôsobiť to, čo v ušiach zaznelo, je nevyhnutné pôsobenie Ducha Svätého. Jeho vnuknutím a pomocou sa Božie slovo stáva základom liturgického slávenia a pravidlom i podporou celého života.

Činnosť tohto Ducha nielenže predchádza, sprevádza a završuje celé liturgické slávenie, ale každému do srdca vnuká to,²¹ čo sa v ohlasovaní Božieho slova oznamuje celému zhromaždeniu veriacich. Tak vytvára jednotu

¹⁸ Porov. modlitby dňa *Za svätú Cirkev* v *Rímskom misáli, obnovenom z rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu a uvedenom do platnosti pápežom Pavlom VI.* (Typis Polyglottis Vaticanis 1980), s. 1029, 1031, 1035; SVÄTÝ CYPRIÁN, *De oratione dominica* 23: PL 4, 553; CSEL 3/2, 285; CCL 3 A, 105. SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Sermo* 71, 20, 33: PL 38, 463 n.

¹⁹ Porov. kolektu z XXI. nedele v Cezročnom období v *Rímskom misáli*, s. 486.

²⁰ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, č. 8.

²¹ Porov. *Jn* 14, 15 – 17, 25 – 26; 15, 26 – 16, 15.

medzi všetkými a súčasne napomáha rozmanitosť chariziem a vyzdvihuje mnohorakú činnosť.

d) *Úzky vzťah Božieho slova a eucharistického tajomstva*

10. Cirkev preukazovala a vždy a všade aj chcela prejavovať a schvaľovať tú istú úctu, hoci nie tým istým kultom, Božiemu slovu a eucharistickému tajomstvu. Preto podľa príkladu svojho Zakladateľa nikdy neprerušila slávenie jeho veľkonočného tajomstva tým, že sa zhromažďuje, aby čítala, „čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo“ (Lk 24, 27), a uskutočňovala dielo spásy Pánovou pamiatkou a sviatosťami. „Hlásanie slova sa stáva nutným na samotné vysluhovanie sviatosťí, lebo ide o sviatosť viery, ktorá sa rodí zo slova a ním sa živí.“²²

Cirkev sa živí z oboch stolov²³ tak, že z jedného sa viac vzdeláva a z druhého sa plnšie posväčuje. V Božom slove sa totiž božská zmluva ohlasuje a v Eucharistii sa nová a večná zmluva obnovuje. Tam sa dejiny spásy zaznievaním slov pripomínajú, tu zas sa v liturgii tie isté dejiny sviatosťnými znakmi prejavujú.

Preto treba mať vždy pred očami to, že Božie slovo, ktoré Cirkev v liturgii číta a zvestuje, vedie k obete zmluvy a hostine milosti, čiže k Eucharistii ako k svojmu cieľu. Slávenie omše, v ktorej sa počúva slovo a prináša i prijíma Eucharistia, tvorí jediný bohoslužobný úkon,²⁴ ktorým sa Bohu prináša obeta chvály a človekovi sa ponúka plnosť vykúpenia.

²² DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekrét o kňazskom účinkovaní a živote *Presbyterorum ordinis*, č. 4.

²³ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 51; dekrét o kňazskom účinkovaní a živote *Presbyterorum ordinis*, č. 18; a aj dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, č. 21; dekrét o misijnej činnosti Cirkvi *Ad gentes divinitus*, č. 6. Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 28.

²⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 56.

Prvá časť BOŽIE SLOVO V SLÁVENÍ OMŠE

Druhá kapitola SLÁVENIE LITURGIE SLOVA V OMŠI

I. Časti liturgie slova a ich obrady

11. „Hlavnú časť liturgie slova tvoria čítania zo Svätého písma s medzispievmi. Homília, vyznanie viery a spoločná modlitba, čiže modlitba veriacich, ju rozvíjajú a zakončujú.“²⁵

a) Biblické čítania

12. Biblické čítania, ktoré sa pri slávení omše spolu s medzispievmi berú zo Svätého písma, nesmú sa vynechať, ani z nich neslobodno ubrať alebo – a to by bolo ešte vážnejšie – zameniť ich s inými, nebiblickými čítaniami.²⁶ Z Božieho slova, podaného v Písme, sa ešte stále „Boh prihovára svojmu ľudu“²⁷ a z denného používania Svätého písma bude môcť Boží ľud, ktorý sa svetlom viery stal poslušným Duchu Svätému, životom a mravmi vydávať svedectvo o Kristovi pred svetom.

13. Čítanie evanjelia tvorí vrchol liturgie slova; naň ostatné čítania v určenom poriadku, čiže prechádzajúc zo Starého zákona k Novému, pripravujú zhromaždené spoločenstvo.

14. K správne mu chápaniu Božieho slova, ktoré sa čítaniami sprístupňuje zhromaždeniu, vedie predovšetkým spôsob prednesu lektorov, ktorí majú čítať nahlas, jasne a zrozumiteľne. Čítania vzaté zo schválených vydání,²⁸ podľa povahy toho-ktorého jazyka, môžu sa spievať, no tak, aby spev nepotláčal slová, ale skôr ich zvýraznil. Keď sa majú predniesť v latinčine, treba zachovať spôsob uvedený v *Ordo cantus missæ*.²⁹

---

²⁵ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 55.

²⁶ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Liturgicæ instaurationes* z 5. septembra 1970, č. 2: AAS 62 (1970), s. 695 – 696; JÁN PAVOL II., list *Dominicæ cenæ* z 24. februára 1980, č. 10: AAS 72 (1980), s. 134 – 137; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Inæstimabile donum* z 3. apríla 1980, č. 1: AAS 72 (1980), s. 333.

²⁷ DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 33.

²⁸ Porov. nižšie, *Všeobecné smernice lekciónára*, č. 111.

²⁹ Porov. *Rímsky misál, obnovený z rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu a uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI.*, *Ordo cantus missæ*, editione typica 1972, *Prænotanda*, č. 4, 6, 10.

15. V liturgii slova pred čítaniami možno použiť krátke a vhodné vysvetlivky. Treba si však dať zvlášť záležať na ich funkčnom štýle. Majú byť jednoduché a vychádzať z textu, krátke, starostlivo pripravené a primerané textu, ktorý majú uviesť.³⁰

16. Čítania v omši za účasti ľudu sa vždy prednášajú z ambóny.³¹

17. V obradoch liturgie slova treba dbať na úctu, aká patrí čítaniu evanjelia.³² Ak sa používa evanjeliár, ktorý na začiatku obradov v sprievode priniesol diakon alebo lektor,³³ je veľmi vhodné, ak ho z oltára³⁴ vezme diakon, alebo v jeho neprítomnosti kňaz, a v sprievode posluhujúcich so sviecami a kadidelnicou preniesie na ambónu. Veriaci stoja a prevolávaním Pánovi si uctia knihu evanjelií. Diakon, ktorý má predniesť evanjelium, skloní sa pred predsedajúcim a prosí aj dostáva požehnanie. Kňaz, ak niet diakona, sklonený pred oltárom sa ticho modlí: *Všemohúci Bože, očisť mi srdce...*³⁵

Ten, čo číta evanjelium, pozdraví stojaci ľud, ohlásí titul čítania, pričom sa značí na čele, na perách a na prsiach. Potom, ak sa používa kadidlo, incenzuje evanjeliár a prednesie evanjelium. Po skončení prednesu pobozká knihu a povie potichu predpísané slová.

Pozdrav, oznámenie: *Čítanie zo svätého evanjelia* a na konci: *Počuli sme slovo Pánovo* možno spievať, aj keď sa evanjelium iba číta, aby zhromaždenie mohlo predniesť zvolanie. Tak sa zdôrazní dôležitosť evanjeliového čítania a oživí sa viera počúvajúcich.

18. Záver na konci čítania *Počuli sme Božie slovo (slovo Pánovo)* môže zaspievať aj niekto iný ako lektor, ktorý predniesol čítanie, a všetci odpovedajú. Takto prejavuje zhromaždený ľud úctu Božiemu slovu, prijatému vierou a s vďakou.

b) Responzóriový žalm

19. Responzóriový žalm, ktorý sa volá aj graduál, je „integrálnou časťou liturgie slova“³⁶ a má veľký liturgický a pastoračný význam. Preto treba veriacich stále poučať o tom, ako majú prijímať Božie slovo, nachádzajúce sa v žalmoch, a premeniť žalmy na modlitbu Cirkvi. „To sa uľahčí tým,

³⁰ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 31.

³¹ Porov. *tamže*, č. 309; a ďalej, Úvod.

³² Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 60, 134.

³³ Porov. *tamže*, č. 120 – 122.

³⁴ Porov. *tamže*, č. 133, 175.

³⁵ Porov. *Olišový poriadok*, 11, in *Rímsky misál, obnovený z rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu a uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI.*, (Typis Polyglottis Vaticanis 1975), s. 377.

³⁶ *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 61.

že sa bude v kňazoch ešte starostlivejšie formovať hlbšie chápanie žalmov podľa toho zmyslu, v akom sa používajú v posvätnej liturgii, a že sa veriacim sprístupnia primeranou katechézou.³⁷

Pomôcť tu môžu krátke príhovory, ktoré poukazujú na voľbu, súvislosť žalmu a odpovede s čítaniami.

20. Responzóriový žalm sa spravidla spieva. Žalm po prvom čítaní sa môže spievať dvojakým spôsobom – responzoriálne a súvisle. Pri responzoriálnom spôsobe, ktorému, ak len možno, treba dať prednosť, prednáša spevák žalmu (žalmista) jednotlivé verše a celé zhromaždenie sa na speve zúčastňuje odpoveďou (responzóriovým veršom). Ak sa použije druhý spôsob, spieva sa žalm bez odpovede; spieva buď sám spevák žalmu, pričom zhromaždenie iba počúva, alebo žalm spievajú všetci spolu.

21. Spievanie žalmu alebo čo i len responzória veľmi napomáha duchovné vnímanie žalmu a uvažovanie nad ním.

V každej kultúre treba využiť všetko, čo podporuje spev zhromaždenia, najmä možnosti, aké poskytuje *Poriadok omšových čítaní*,³⁸ pokiaľ ide o responzória (odpovede) na rozličné liturgické obdobia.

22. Ak sa žalm po čítaní nespieva, treba ho čítať tak, aby podporoval rozjímanie nad Božím slovom.³⁹

Responzóriový žalm spevák spieva alebo číta na ambóne.⁴⁰

c) Zvolanie pred čítaním evanjelia

23. Aj „Aleluja“ alebo podľa liturgického obdobia verš pred evanjeliom je „obradom alebo úkonom samým osebe“,⁴¹ ktorým zhromaždenie veriacich prijíma Pána, ktorý má k nemu prehovoriť, pozdravuje ho a spevom vyjadruje svoju vieru.

³⁷ PAVOL VI., apoštolská konštitúcia *Laudis canticum*, v *Liturgii hodín, obnovenej z rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu a uvedenej do platnosti pápežom Paolom VI.* (Typis Polyglottis Vaticanis 1971); porov. aj DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, konštitúcia o posvätnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 24, 90; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, inštrukcia o posvätnej hudbe *Musicam sacram* z 5. marca 1967, č. 39: AAS 59 (1967), s. 311; *Liturgia hodín, Všeobecné smernice*, č. 23 a 109; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU, *Ratio fundamentalis*, č. 53.

³⁸ Porov. nižšie, *Všeobecné smernice lekciónára*, č. 89 – 90.

³⁹ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 38 a 63c.

⁴⁰ Porov. *tamže*, č. 309 a ďalej, *Všeobecné smernice lekciónára*, č. 32 n.

⁴¹ *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 37a.

„Aleluja“ a verš pred evanjeliom sa majú spievať, pričom všetci stoja, a to nielen spevák, ktorý začína, alebo len zbor spevákov (schola), ale spoločne a jednomyselne všetok ľud.⁴²

d) Homília

24. Homíliu, ktorou sa v priebehu cirkevného roka na základe posvätných textov vysvetľujú tajomstvá viery a pravidiá kresťanského života, ako časť liturgie slova⁴³ často a veľmi odporúča Druhý vatikánsky koncil v liturgickej konštitúcii, ba v niektorých prípadoch ju dokonca predpisuje. Spravidla ju prednáša predsedajúci.⁴⁴ V slávení omše smeruje k tomu, aby hlásané Božie slovo spolu s liturgiou Eucharistie „ohlasovali obdivuhodné Božie diela v dejinách spásy alebo v Kristovom tajomstve“.⁴⁵ Veľkonočné tajomstvo Krista, ktoré sa v čítaniach a v homílii ohlasuje, uskutočňuje sa obeťou omše.⁴⁶ V kázaní svojej Cirkvi je Kristus vždy prítomný a trvale pôsobí.⁴⁷

Homília, či sa už v nej vysvetľuje ohlasované slovo Svätého písma, alebo iný liturgický text,⁴⁸ má viesť spoločenstvo veriacich k činnému sláveniu Eucharistie, aby „dôsledne plnili to, čo s vierou prijali“.⁴⁹ Božie slovo, ktoré sa číta, a slávenia Cirkvi, ktoré sa konajú, môžu týmto živým výkladom nadobudnúť väčšiu účinnosť, ak je homília naozaj ovocím rozjímania, vhodne pripravená, nie príliš dlhá, ale ani nie príliš krátka, a ak sa v nej berie ohľad na všetkých prítomných, aj na deti a menej vzdelaných.⁵⁰

⁴² Porov. *tamže*, č. 62 – 63; *Rímsky misál, obnovený z rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu a uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI., Ordo cantus missæ, Prænotanda*, č. 7 – 9; *Graduale Romanum*, 1974, *Prænotanda*, č. 7; *Graduale simplex*, ed. typ. altera 1975, *Prænotanda*, č. 16.

⁴³ DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 52; porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, inštrukcia *Inter æcumenici* z 26. septembra 1964, č. 54: AAS 56 (1964), s. 890.

⁴⁴ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 66.

⁴⁵ DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 35, 2.

⁴⁶ Porov. *tamže*, č. 6 a 47.

⁴⁷ Porov. PAVOL VI., encyklika *Mysterium fidei* z 3. septembra 1965, AAS 57 (1965), s. 753; DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekrét o misijnej činnosti Cirkvi *Ad gentes divinitus*, č. 9; PAVOL VI., apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi* z 8. decembra 1975, č. 43: AAS 69 (1976), s. 33 – 34.

⁴⁸ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 35, 2; *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 65.

⁴⁹ DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 10.

⁵⁰ Porov. JÁN PAVOL II., apoštolská exhortácia *Catechesi tradendæ* zo 16. októbra 1979, č. 48: AAS 71 (1979), s. 1316.

Pri koncelebrácii máva homíliu spravidla celebrant alebo jeden z koncelebrantov.⁵¹

25. V prikázaných dňoch, čiže v nedele a prikázané sviatky, má byť homília vo všetkých omšiach, ktoré sa slávia za účasti ľudu,⁵² aj v omšiach, ktoré sa slávia večer predchádzajúceho dňa. Homília má byť aj v omšiach pre deti a pre zvláštne zhromaždenia.⁵³

Veľmi sa odporúča homília vo fériách Adventu, Pôstu a vo Veľkonočnom období pre veriacich, ktorí sa pravidelne zúčastňujú na omši, ako aj pri iných sviatkoch a príležitostiach, keď sa ľud v hojnejšom počte schádza v kostole.⁵⁴

26. Kňaz slúžiaci omšu prednáša homíliu pri sedadle, postojacky alebo posediačky, alebo na ambóne.⁵⁵

27. Od homílie treba odlíšiť krátke oznamy pre ľud, ktoré majú miesto po modlitbe po prijímaní.⁵⁶

e) Posvätné ticho

28. Liturgiu slova treba sláviť tak, aby napomáhala rozjímanie. Preto sa treba vyhnúť náhleniu, ktoré prekáža sústredeniu. Rozhovor medzi Bohom a ľuďmi, konaný za pomoci Svätého Ducha, žiada si krátke chvíle ticha, prispôbené zidenému zhromaždeniu, keď srdce prijíma Božie slovo a pripravuje odpoveď v modlitbe.

Tieto chvíle ticha v liturgii slova možno vhodne zachovať napríklad pred začiatkom liturgie slova, po prvom a druhom čítaní a po skončení homílie.⁵⁷

⁵¹ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 213.

⁵² Porov. *tamže*, č. 66 a aj POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, inštrukcia *Eucharisticum mysterium* z 25. mája 1967, č. 28: AAS 59 (1967), s. 556 – 557.

⁵³ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Actio pastoralis* z 15. mája 1969, č. 6 g; AAS 61 (1969), s. 809; *Directorium de missis cum pueris* z 1. novembra 1973, č. 48: AAS 66 (1974), s. 44.

⁵⁴ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 66, 382; *Rímsky rituál, obnovený podľa smerníc Druhého vatikánskeho koncilu a uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI., Sobášne obrady (Trnava 1976)*, č. 21, 41, 56.

⁵⁵ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 136.

⁵⁶ Porov. *tamže*, č. 184.

⁵⁷ Porov. *tamže*, č. 45.

f) *Vyznanie viery*

29. Symbol, čiže vyznanie viery, pri slávení omše, keď ho rubriky prikazujú, smeruje k tomu, aby zhromaždený ľud vyjadril súhlas a odpovedal na Božie slovo počuté v čítaniach a v homílii a pripomenul si pravidlo viery, vo forme schválenej Cirkvou, skôr ako by začal sláviť tajomstvo viery v Eucharistii.⁵⁸

g) *Modlitba veriacich*

30. V modlitbe veriacich sa zhromaždený ľud vo svetle Božieho slova, ktorému istým spôsobom odpovedá, spravidla modlí za potreby celej Cirkvi a miestneho spoločenstva, za spásu sveta, za všetkých trpiacich a za určité skupiny ľudí.

Pod vedením celebranta prednáša krátke a primerane zostavené prosby diakon alebo posluhujúci, alebo niektorý z veriacich. Nimi „ľud vykonáva úlohu svojho krstného kňazstva a prináša Bohu prosby za spásu všetkých“⁵⁹ tak, aby v sebe završil ovocie liturgie slova a mohol vhodnejšie prejsť k eucharistickej liturgii.

31. Modlitbu veriacich riadi celebrant od sedadla, prosby sa však prednášajú z ambóny.⁶⁰

Zhromaždený ľud sa na modlitbe zúčastňuje postojacky, pričom hovorí alebo spieva spoločnú odpoveď po jednotlivých prosbách, alebo sa potichu modlí.⁶¹

II. Podmienky na dôstojné slávenie liturgie slova

a) *Miesto na hlásanie Božieho slova*

32. V priestore kostola má byť miesto vyvýšené, pevné, vhodne upravené a primerane dôstojné, ktoré by zodpovedalo dôstojnosti Božieho slova a veriacim jasne pripomínalo, že v omši sa prestiera stôl Božieho slova aj Kristovho tela,⁶² a aby čo najlepšie pomáhalo veriacim počúvať a zachovať pozornosť počas liturgie slova. Preto sa podľa stavby kostola treba usilovať o vhodné zosúladenie ambóny s oltárom.

33. Ambóna má byť podľa svojej štruktúry vyzdobená triezvo a trvale, alebo aspoň príležitostne na slávnosti.

⁵⁸ Porov. *tamže*, č. 67.

⁵⁹ Porov. *tamže*, č. 69.

⁶⁰ Porov. *tamže*, č. 138.

⁶¹ Porov. *tamže*, č. 71.

⁶² Porov. vyššie poznámku č. 23.

Pretože ambóna je miestom, z ktorého Boží služobníci hlásajú Božie slovo, je vyhradená iba na čítania, prednes rezponzóriového žalmu a veľkonočného chválospevu. No možno z nej predniesť aj homíliu a modlitbu veriacich pre vnútornú súvislosť týchto čítaní s celou liturgiou slova. Nie je však vhodné, aby na ňu vystúpili iní, napríklad komentátor, kantor alebo ten, čo vedie spev.⁶³

34. Aby ambóna čo najlepšie poslúžila pri sláveniach, má byť priestraná, keďže niekedy na nej budú stáť aj viacerí posluhujúci. Treba sa postarať aj o dostatočné osvetlenie ambóny, aby lektori mohli pohodlne čítať; možno použiť aj súčasné technické pomôcky, aby veriaci mohli lektorov dobre počuť.

b) Knihy na ohlasovanie Božieho slova pri sláveniach

35. Knihy, z ktorých sa berú čítania Božieho slova, spolu s posluhujúcimi, úkonmi, miestami a inými vecami pripomínajú poslucháčom prítomnosť Boha hovoriaceho svojmu ľudu. Treba sa postarať o to, aby aj knihy, nakoľko sú pri liturgickej činnosti znakmi a symbolmi nadprirodzených vecí, boli naozaj úctyhodné, dôstojné a krásne.⁶⁴

36. Pretože ohlasovanie evanjelia tvorilo vždy vrchol liturgie slova, obe liturgické tradície, na Západe i na Východe, trvale zaviedli medzi knihami čítaní určitú odlišnosť. Evanjeliár sa vždy s najväčšou starostlivosťou zostavoval, ozdoboval a bol v úcte pred inou alebo inými knihami čítaní. Je preto veľmi vhodné, aby aj v našich časoch aspoň v katedrálach a väčších a navštevovaných farnostiach a kostoloch bol krásne vyzdobený evanjeliár, odlišný od inej knihy čítaní. Tento evanjeliár sa potom podáva diakonovi pri vysviacke a kladie a drží sa nad hlavou vyvolenca pri biskupskej vysviacke.⁶⁵

37. Knihy čítaní, ktoré sa používajú pri sláveniach, z úcty k Božiemu slovu sa nemajú zamieňať s inými pastoračnými pomôckami, napríklad s lístkami určenými pre veriacich na prípravu alebo osobné rozjímanie nad čítaniami.

⁶³ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 309.

⁶⁴ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 122.

⁶⁵ Porov. *Rímsky pontifikál, obnovený na príkaz Druhého vatikánskeho koncilu a vyhlásený autoritou pápeža Pavla VI., De Ordinatione diaconi, presbyteri et episcopi* (Trnava 1981), s. 89, č. 24; s. 122, č. 21; s. 140, č. 24; s. 122, č. 25; s. 198, č. 25.

Tretia kapitola ÚLOHY A SLUŽBY PRI SLÁVENÍ LITURGIE SLOVA V OMŠI

I. Úloha predsedajúceho v liturgii slova

38. Predsedajúci v bohoslužbe slova sprístupňuje veriacim vnútorný pokrm najmä v homílii, a hoci aj sám počúva Božie slovo, ktoré hlásajú iní, zostáva vždy prvým, ktorý má za úlohu podané slovo ohlasovať. Aj keď sa sám alebo prostredníctvom iných postaral o ohlasovanie Božieho slova, sám obyčajne povie aspoň niekoľko myšlienok, aby veriaci pozornejšie počúvali, a hlavne povie homíliu, aby im pomohol plodnejšie prijať Božie slovo.

39. Ten, čo predsedá sláveniu, musí dôkladne poznať stavbu poriadku omšových čítaní, aby vedel v srdciach veriacich dosiahnuť náležitý úžitok z neho. Okrem toho si má modlitbou a štúdiom dôkladne osvojiť vhodnosť rozličných textov bohoslužby slova a súvislosť medzi nimi, aby sa z poriadku čítaní správne chápalo Kristovo tajomstvo a jeho spásonosné dielo.

40. Predsedajúci má ochotne využívať rozličné možnosti, ktoré poskytuje lekciónár pri čítaniach, odpovediach, rezponzóriových žalmoch a zvolaniach pred evanjeliom.⁶⁶ Má to však robiť v zhode⁶⁷ so všetkými, ktorých sa to týka, a vypočuť aj veriacich v tom, čo sa ich týka.⁶⁸

41. Vlastnú úlohu a službu Božiemu slovu preukazuje predsedajúci aj vtedy, keď prednáša homíliu.⁶⁹ Ňou vedie svojich bratov k ochotnému chápaniu Svätého písma, duše veriacich otvára pre vďačnosť za obdivuhodné Božie skutky, živí vieru prítomných vzhľadom na slovo, ktoré sa slávením skrze Svätého Ducha stáva sviatosťou, a tak ich pripravuje na plodné prijímanie a pobáda ich prijať zásady kresťanského života.

42. Kňazovi v úlohe predsedu zhromaždenia patrí niekedy uviesť veriacich do liturgie slova výzvami pred čítaniami.⁷⁰ Tieto výzvy môžu skutočne pomôcť zhromaždenému ľudu lepšie načúvať Božiemu slovu, pretože majú vzbudiť ducha viery a dobrú vôľu. Túto úlohu môže plniť aj prostredníctvom iných, napríklad prostredníctvom diakona alebo komentátora.⁷¹

---

⁶⁶ Porov. nižšie, *Všeobecné smernice lekciónára*, č. 78 – 91.

⁶⁷ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 357 – 359; 362 a 367.

⁶⁸ Porov. *tamže*, č. 352.

⁶⁹ Porov. *tamže*, č. 66; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Inestimabile donum* z 3. apríla 1980, č. 3: AAS 72 (1980) č. 334.

⁷⁰ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 31.

⁷¹ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 105.

43. Predsedajúci kňaz riadi spoločnú modlitbu a spája ju, ak je to možné, výzvou a záverečnou modlitbou, s čítaniami a s homíliou slávenia, a tak uvádza veriacich do eucharistickej liturgie.⁷²

II. Úloha veriacich v liturgii slova

44. Kristovým slovom sa Boží ľud zjednocuje, zveľaduje a živí, „čo platí najmä o bohoslužbe slova pri slúžení svätej omše, v ktorej sa uskutočňuje nerozlučná jednota medzi ohlasovaním Pánovej smrti a vzkriesenia a odpoveďou ľudu, ktorý počúva, a samotnou obetou, ktorou Kristus potvrdil novú zmluvu vo svojej krvi; na tejto obete majú veriaci účasť tak svojimi modlitbami, ako aj prijímaním sviatosti“.⁷³ Totiž „viera účastníkov sa živí a ich srdcia sa povznášajú k Bohu, aby mu preukazovali duchovnú bohoslužbu a hojnejšie prijímali jeho milosť, nielen keď sa číta, čo bolo napísané nám na poučenie (Rim 15, 4), ale aj keď sa Cirkev modlí, keď spieva alebo koná“.⁷⁴

45. V liturgii slova vierou, ktorá je z ohlasovania, aj dnes zhromaždenie veriacich v Krista prijíma od Boha slovo zmluvy; na toto slovo však treba odpovedať tou istou vierou, aby sa kresťanský ľud čoraz viac stával ľuďom Novej zmluvy.

Boží ľud má právo na to, aby hojne prijímal duchovný poklad Božieho slova; to sa uskutočňuje aj používaním *Poriadku omšových čítaní*, homíliami a pastoračnou činnosťou.

Veriaci pri slávení omše majú počúvať Božie slovo s takou vnútornou a vonkajšou úctou, ktorá by ich duchovný život zo dňa na deň zveľadovávala a hlbšie včleňovala do tajomstva, ktoré sa slávi.⁷⁵

46. Aby veriaci mohli horlivo sláviť Pánovu pamiatku, treba im chápať, že ten istý Kristus je prítomný v Božom slove, „lebo to on sám hovorí, keď sa v Cirkvi číta Sväté písmo,“ a „predovšetkým je prítomný pod eucharistickými spôsobmi“.⁷⁶

---

⁷² Porov. *tamže*, č. 55, 71.

⁷³ DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekrét o kňazskom účinkovaní a živote *Presbyterorum ordinis*, č. 4.

⁷⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 33.

⁷⁵ Porov. č. 9.

⁷⁶ DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 7.

47. Aby sa Božie slovo mohlo prijať a vniesť do života veriacich v Krista, vyžaduje si živú vieru;⁷⁷ a táto viera sa neprestajne vzbudzuje počúvaním Božieho slova, ktoré sa bez prestania hlása.

Sväté písmo je totiž v prvom rade v liturgickom hlásaní prameňom života a čnosti; veď Apoštol dosvedčuje, že evanjelium je Božou silou na spásu každému, kto verí.⁷⁸ A tak láska k Svätému písmu je životnou silou a obnovou pre všetok Boží ľud.⁷⁹ Preto treba, aby sa všetci veriaci v Krista stále pripravovali na to, žeby s radosťou počúvali Božie slovo.⁸⁰ Keď Cirkev ohlasuje Božie slovo a uvádza ho do života, ono účinkovaním Ducha osvecuje veriacich a priťahuje ich k tomu, aby vnikali do celého Pánovho tajomstva.⁸¹ Lebo Božie slovo verne prijaté povzbudzuje srdce a jeho schopnosti k obráteniu a k životu, ktorý žiari vierou osobnou i spoločnou,⁸² pretože je pokrmom kresťanského života a prameňom modlitby celej Cirkvi.⁸³

48. Úzke spojenie liturgie slova s eucharistickou liturgiou pri slávení svätej omše vyžaduje od veriacich, aby sa zúčastnili na slávení už od začiatku,⁸⁴ aby ho pozorne sledovali, a nakoľko je to možné, aby boli pripravení počúvať najmä tým, že si už vopred nadobudnú hlbšie poznanie Svätého písma. Toto úzke spojenie dá okrem toho podnet na to, aby sa veriaci usilovali o hlbšie chápanie liturgických textov, ktoré sa čítajú, a aby ochotne odpovedali spevom.⁸⁵

A tak môžu veriaci dať Božiemu slovu, počutému a rozjímaním uváženejmu, živú odpoveď plnú viery, nádeje a lásky, modlitbou a obetovaním seba samých nielen pri liturgickom slávení, ale aj v celom svojom kresťanskom živote.

⁷⁷ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 9.

⁷⁸ Porov. *Rim* 1, 16.

⁷⁹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, č. 21.

⁸⁰ Cit. na DRUHOM Vatikánskom koncile, dogmatická konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, č. 21.

⁸¹ Porov. *Jn* 14, 15 – 26; 15, 26 – 16, 4. 5 – 15.

⁸² Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, dekrét o misijnej činnosti Cirkvi *Ad gentes divinitus*, č. 6 a 15; a tiež konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum*, č. 26.

⁸³ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 24; a tiež POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE DUCHOVENSTVO, *Directorium catechisticum generale* z 11. apríla 1971, č. 25: AAS 64 (1972), s. 114.

⁸⁴ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 56; ako aj POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Inestimabile donum* z 3. apríla 1980, č. 1: AAS 72 (1980), s. 333 – 334.

⁸⁵ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 24 a 35.

III. Služby v liturgii slova

49. Liturgická tradícia prisudzuje úlohu čítať biblické čítania pri slávení omše posluhujúcim: lektorom, diakonovi. Ak niet diakona ani iného kňaza, evanjelium číta sám celebrant;⁸⁶ ak niet lektora, kňaz číta aj všetky ostatné čítania.⁸⁷

50. Diakon má v omši pri liturgii slova úlohu ohlasovať evanjelium, podľa okolností niekedy predniesť homíliu a veriacim predrieť úmysly všeobecnej modlitby.⁸⁸

51. „Lektor má určenú úlohu pri slávení Eucharistie a má ju aj plniť.“⁸⁹ Treba mať v úcte službu lektora ustanoveného liturgickým obradom. Ak sú prítomní ustanovení lektori, majú konať svoju vlastnú úlohu aspoň v nedele a sviatky najmä pri hlavnej omši. Im možno zveriť aj úlohu pomáhať pri usporiadaní liturgie slova – a ak je to potrebné – postarať sa aj o prípravu veriacich, ktorí z času na čas majú čítať pri omši čítanie.⁹⁰

52. Liturgické zhromaždenie má mať lektorov, aj keď to nie sú lektori ustanovení na túto úlohu. Preto sa treba postarať o to, aby boli naporúdzi niektorí súci laici, ktorí by boli pripravení vykonávať túto službu.⁹¹ Ak je viac lektorov a treba čítať viacero čítaní, patrí sa rozdeliť ich medzi nich.

53. V omšiach bez diakona úlohu predrieť úmysly všeobecnej modlitby treba zveriť spevákovi, najmä ak sa spievajú, alebo lektorovi, alebo niekomu inému.⁹²

54. Iný kňaz, diakon a lektor, ustanovení na túto službu, pri omši za účasti ľudu musia čítať Božie slovo pri ambóne v posvätnom rúchu, ktoré je im vlastné. Tí, čo vykonávajú službu lektora občas alebo aj trvale, môžu ísť

---

⁸⁶ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 59.

⁸⁷ Porov. *tamže*, č. 135.

⁸⁸ Porov. *tamže*, č. 71, 94, 177; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Inestimabile donum* z 3. apríla 1980, č. 3: AAS 72 (1980), s. 334.

⁸⁹ *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 99.

⁹⁰ Porov. PAVOL VI., apoštolský list *Ministeria quaedam* z 15. augusta 1972, č. V: AAS 64 (1972), s. 532.

⁹¹ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE SVIATOSTI A BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Inestimabile donum* z 3. apríla 1980, č. 2 a 18: AAS 72 (1980), s. 334; porov. tiež POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU, *Directorium de missis cum pueris* z 1. novembra 1973, č. 22, 24, 27: AAS 66 (1974), s. 43.

⁹² Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 71, 101, 197; porov. aj RADA NA USKUTOČNENIE KONŠTITÚCIE O POSVÄTNEJ LITURGII, *De oratione communi seu fidelium*, (Città del Vaticano 1966), č. 8.

čítať na ambónu vo svojom občianskom odeve, treba však dodržať zvyky bežné v tom-ktorom kraji.

55. „Ak chýba ustanovený lektor, treba určiť iných laikov na prednášanie čítaní Svätého písma, dobre pripravených plniť túto službu dôstojne, vhodne a horlivo, aby sa u veriacich pri počúvaní posvätných čítaní podnieťla v srdci láska k Svätému písmu a živý záujem oň.“⁹³

Táto príprava má byť predovšetkým duchovná, je však potrebná aj príprava technická. Duchovná príprava predpokladá dvojakú výchovu: biblickú a liturgickú. Biblická výchova sa má usilovať o to, aby lektori mohli pochopiť čítania v ich kontexte a svetlom viery porozumieť jadro zjavenej zvesti. Liturgická výchova má lektorom poskytnúť určitú schopnosť chápať zmysel a štruktúru liturgie slova a vzájomný vzťah medzi liturgiou slova a liturgiou Eucharistie. Technická príprava má čoraz lepšie uspôsobovať lektorov na umenie čítať pred ľuďmi, či už priamo, alebo pomocou moderných prístrojov na zosilnenie hlasu.

56. Žalmistovi prislúcha úloha spievať žalm, či už rezponzóriovým spôsobom, alebo súvisle, alebo iný biblický spev, graduál, alelujový spev alebo iný spev medzi čítaniami. On sám môže podľa okolností začať spev „Aleluja“ a verš.⁹⁴

Je veľmi osožné, ak sú na túto úlohu v každom cirkevnom spoločenstve schopní laici, ktorí vedia pekne spievať a správne vyslovovať a prednášať slová. To, čo sa vyššie hovorí o formovaní lektorov, platí aj o spevákoch (kantoroch) žalmov.

57. Aj komentátor, ktorý veriacim dáva z vhodného miesta vysvetlenia a úpravy, jasné, stručné a dôkladne pripravené, zvyčajne napísané a celebrantom vopred schválené, vykonáva riadnu liturgickú službu.⁹⁵

⁹³ Všeobecné smernice Rímskeho misála, č. 101.

⁹⁴ Porov. Všeobecné smernice Rímskeho misála, č. 62a a 102.

⁹⁵ Porov. *tamže*, č. 105.

Druhá časť STAVBA PORIADKU OMŠOVÝCH ČÍTANÍ

Štvrtá kapitola CELKOVÉ USPORIADANIE ČÍTANÍ V OMŠI

I. Pastoračné zameranie Poriadku omšových čítaní

58. Poriadok čítaní, ako sa podľa vôle Druhého vatikánskeho koncilu nachádza v lekcionári Rímskeho misála, bol zostavený predovšetkým so zameraním na pastoráciu. Aby sa to dosiahlo, opätovne sa zväžili a spresnili nielen základné zásady, ktorými sa nový *Poriadok omšových čítaní* riadi, ale aj zoznamy textov, ako sa uvádzajú ďalej, a to za spolupráce odborníkov v exegetike, liturgike, katechetike a pastorálke z celého sveta. Poriadok čítaní je výsledkom ich spoločnej práce.

Možno dúfať, že každodenné čítanie a vysvetľovanie Svätého písma kresťanskému ľudu pri eucharistickom slávení podľa poriadku čítaní veľmi účinne pomôže dosiahnuť cieľ, ktorý Druhý vatikánsky koncil tak často zdôrazňoval.⁹⁶

59. Pri tejto práci sa pokladalo za vhodné pripraviť a zostaviť jednotný, obsiahly a bohatý poriadok čítaní, ktorý by čo najpresnejšie spĺňal vôľu a príkazy Druhého vatikánskeho koncilu⁹⁷ a súčasne by svojím zložením bral ohľad na požiadavky a zvyklosti pri slávení v partikulárnych cirkvách a spoločenstvách. Preto sa autori tohto nového usporiadania čítaní usilovali zachovať dedičstvo liturgickej tradície rímskeho obradu, pritom si však vysoko cenili pôsobivosť všetkých foriem výberu, usporiadania a používania biblických čítaní v iných liturgických rodinách a niektorých partikulárnych

---

⁹⁶ Porov. napríklad PAVOL VI., apoštolská konštitúcia *Missale Romanum*: „Všetky tieto úpravy smerujú k tomu, aby sa v kresťanskom ľude vždy viac podnecoval hlad po Božom slove, ktoré by pod vedením Ducha Svätého malo povzbudzovať ľud Novej zmluvy k dokonalej jednote Cirkvi. Pevne dúfame, že týmto spôsobom sa kňazi i veriaci nábožnejšie pripraví na slávenie Pánovej večere a hlbším rozjímaním Svätého písma budú sa zo dna na deň výdatnejšie živiť Pánovým slovom. Týmto sa napokon uskutoční to, k čomu povzbudzuje Druhý vatikánsky koncil: Sväté písmo sa pre všetkých stane stálym prameňom duchovného života, základom hlásaného kresťanského učenia a jadrom celej teologickej nauky.“ In *Rímsky misál, obnovený z rozhodnutia posvätného Druhého vatikánskeho koncilu a uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI.* (Typis Polyglottis Vaticanis 1980), s. 16*.

⁹⁷ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 35 a 51.

cirkvách. A tak použili, čo potvrdila skúsenosť, a snažili sa vyhnúť chybám, ktoré sa vyskytovali v predošlej forme tradície.

60. Preto tento *Poriadok omšových čítaní* predstavuje taký súbor biblických čítaní, ktorý veriacim umožňuje spoznať celé Božie slovo na základe primeraného výkladu. Výber a usporiadanie čítaní na celý liturgický rok, ale najmä na Veľkonočné, Pôstne a Adventné obdobie, sú zamerané na to, aby veriaci postupne hlbšie spoznávali vieru, ktorú vyznávajú, a dejiny spásy.⁹⁸ Preto *Poriadok omšových čítaní* zodpovedá potrebám a úsiliam kresťanského ľudu.

61. Aj keď liturgická akcia sama osebe nie je akousi formou katechézy, predsa obsahuje určité prvky poučenia, ktoré vyjadruje aj lekcionár Rímskeho misála,⁹⁹ takže ho právom možno pokladať za pedagogický prostriedok na podporu katechézy.

Poriadok omšových čítaní vyberá vhodným spôsobom zo Svätého písma hlavné udalosti a výroky z dejín spásy tak, aby sa dejiny spásy, postupne liturgiou slova pripomínané v mnohých svojich okamihoch a udalostiach, javili veriacim ako to, čo skutočne pokračuje v sprítomňovaní Kristovho veľkonočného tajomstva, sláveného v Eucharistii.

62. Pastoračná užitočnosť jediného poriadku čítaní omšového lekcionára v rímskom obrade výrazne vyplýva aj z iného dôvodu, aby totiž všetci veriaci, najmä tí, čo sa z rozličných príčin nezačleňujú vždy do toho istého spoločenstva, v isté dni a v istom čase počuli tie isté čítania a rozjímali o ich vzťahu ku konkrétnym okolnostiam, a to aj tam, kde niet kňaza a kde slávenie Božieho slova vedie diakon alebo niekto iný na základe biskupovho poverenia.¹⁰⁰

63. Duchovní pastieri, ktorí na otázky svojho vlastného spoločenstva chcú dať osobitnú odpoveď prostredníctvom Božieho slova, musia pamätať na to, že sú hlásateľmi predovšetkým celého Kristovho tajomstva a evanjelia, vhodne však môžu využiť možnosti výberu, ktoré poskytuje *Poriadok*

⁹⁸ Porov. PAVOL VI., apoštolská konštitúcia *Missale Romanum*: „Týmto spôsobom sa výraznejšie objasňuje tajomstvo spásy v jeho postupnom vývoji, a to na základe slov Božieho zjavenia.“ In *Rímsky misál*, s. 16*.

⁹⁹ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 9, 33; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, inštrukcia *Inter œcumenici* z 26. septembra 1964, č. 7: AAS 56 (1964), s. 878; JÁN PAVOL II., apoštolská exhortácia *Catechesi tradendæ* zo 16. októbra 1979, č. 23; AAS 71 (1979), s. 1296 – 1297.

¹⁰⁰ Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 35, 4; POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV, inštrukcia *Inter œcumenici* z 26. septembra 1964, č. 37 – 38: AAS 56 (1964), s. 884.

omšových čítaní, najmä pri príležitosti slávenia niektorej omše pri vysluhovaní sviatostí a svätenín, omše votívnej alebo pri uctievaní svätých alebo za rozličné potreby. Ak sa zachovávajú všeobecné normy, možno použiť zvláštne povolenie ohľadom čítaní Božieho slova pri slávení omše pre osobitné spoločenstvá.¹⁰¹

II. Zásady zostavenia Poriadku omšových čítaní

64. Ak sa mal dosiahnuť cieľ *Poriadku omšových čítaní*, bolo treba vybrať a zostaviť jeho jednotlivé časti tak, aby bola zjavná postupnosť liturgických období a súčasne aby vyplynuli aj zásady vysvetľovania, v ktorých by sa odrazili a vyjadrili súčasné exegetické bádania.

Preto bude vhodné uviesť tu zásady, podľa ktorých sa zostavoval *Poriadok omšových čítaní*.

a) Výber textov

65. Čítania v Cezročnom období sú usporiadané takto: Na nedele a sviatky sú určené dôležitejšie pasáže, aby sa tak spoločenstvu veriacich mohli sprístupniť význačnejšie časti Božieho slova v primeranom časovom rozpätí. Ďalšie texty Svätého písma, ktoré určitým spôsobom dopĺňajú ohlasovanie spásy, vysvetľované vo sviatočné dni, sú určené na férie. A predsa ani jeden rad týchto hlavných častí *Poriadku omšových čítaní*, čiže nedeľno-sviatočný a feriálny rad, nezávisí od druhého. Poriadok čítaní na nedele a sviatky je rozložený na tri roky, poriadok čítaní na férie na dva roky. A tak poriadok čítaní na nedele a sviatky je nezávislý od feriálneho a naopak.

Predložený postup čítaní v iných častiach poriadku čítaní, ako sú čítania na sviatky svätých, na omše spojené s obradmi alebo za rozličné potreby, na votívne omše alebo na omše za zomrelých, riadi sa vlastnými predpismi.

b) Usporiadanie čítaní na nedele a sviatky

66. Poriadok čítaní na nedele a sviatky je určený takto:

1. Každá omša má tri čítania: prvé je zo Starého zákona, druhé z Apoštola (to jest z listov alebo z Apokalypsy – podľa rozličných liturgických období), tretie je z evanjelia. Takýmto usporiadaním sa zvýrazňuje jednota

¹⁰¹ Porov. POSVÄTNÁ KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU, inštrukcia *Actio pastoralis* z 15. mája 1969, č. 6: AAS 61 (1969), s. 809; *Directorium de missis cum pueris* z 1. novembra 1973, č. 41 – 47: AAS 66 (1974), s. 43; PAVOL VI., apoštolská exhortácia *Marialis cultus* z 2. februára 1974, č. 12: AAS 66 (1974), s. 125 – 126.

Starého a Nového zákona a dejín spásy, ktorých stredobodom je Kristus žijúci vo svojom veľkonočnom tajomstve.

2. Pestrejšie a bohatšie čítanie z Písma sa dosiahne tým, že sa na nedele a sviatky určuje cyklus troch rokov, takže sa tie isté texty budú opakovať iba každý štvrtý rok.¹⁰²

3. Čítania na nedele a sviatky sú usporiadané podľa dvoch zásad: „tematická jednota“ a „polosúvislé čítanie“. Používa sa prvá alebo druhá zásada, a to podľa rozličných období roka a podľa osobitosti každého liturgického obdobia.

67. Najlepšou harmonickou kompozíciou je tá, ktorá sa naznačuje v samotných čítaniach Nového a Starého zákona, čiže keď náuka a činy Nového zákona majú vzťah viac-menej zjavný k náuke a skutkom Starého zákona. V tomto *Poriadku omšových čítaní* sa texty zo Starého zákona vyberajú v prvom rade vzhľadom na súvislosť s textami Nového zákona, najmä s evanjeliom, ktoré sa čítajú v tej istej omši.

Iného druhu je súlad medzi textami jednotlivých omší v Adventnom, v Pôstnom a vo Veľkonočnom období, čiže v obdobiach, ktoré majú osobitné zafarbenie alebo osobitný charakter.

Naproti tomu v nedele Cezročného obdobia, ktoré nemajú osobitný charakter, zaraďujú sa epištoly i evanjeliá podľa poriadku polosúvislého čítania, kým čítanie zo Starého zákona harmonizuje s evanjeliom.

68. Nemá sa prenášať na nedele to, čo sa hodilo na uvedené obdobia, aby sa tak dosiahla akási tematická stavba, uľahčujúca poučenie v homílii. Takejto stavbe odporuje pravé chápanie samotnej liturgickej slávnosti, ktorá je vždy slávením Kristovho tajomstva a ktorá na základe vlastnej tradície používa Božie slovo, pričom ju nevedú rozumové alebo vonkajšie potreby, ale úsilie hlásať evanjelium a veriacich voviesť do každej pravdy.

¹⁰² Jednotlivé roky sa označujú písmenami A, B, C. Pri určovaní, kedy je rok A alebo rok B, alebo rok C, pokračuje sa takto: Písmenom C sa značí rok, ktorého letopočet sa dá deliť tromi; berie sa to tak, akoby sa cyklus začal počítať od prvého roku kresťanského letopočtu. Tak by bol prvý rok rokom A, druhý rok rokom B, tretí rok rokom C a roky 6, 9, 12... tiež rokmi C. Tak napríklad rok 1980 je rokom C, nasledujúci rok 1981 je rokom A, rok 1982 je rokom B a rok 1983 je znova rokom C a tak ďalej. Pravda, jednotlivé cykly sa začínajú podľa usporiadania liturgického roka, teda Prvou adventnou nedeľou, ktorá spadá do predchádzajúceho občianskeho roku. Roky jednotlivých cyklov sú charakterizované tým synoptickým evanjeliom, ktoré sa používa na polosúvislé čítanie v Cezročnom období. Tak prvý rok cyklu sa nazýva a aj je rokom čítania Evanjelia podľa Matúša, ďalšie dva, druhý a tretí rok, sú rokom čítania Evanjelia podľa Marka a Evanjelia podľa Lukáša.

c) Usporiadanie čítaní na férie

69. Čítania na férie sú usporiadané takto:

1. Každá omša má dve čítania: prvé je zo Starého zákona alebo z Apoštola (čiže alebo z listov, alebo z Apokalypsy), vo Veľkonočnom období zo Skutkov apoštolov, druhé z evanjelia.

2. Ročný cyklus pre Pôstne obdobie sa riadi osobitnými zásadami, ktoré majú na zreteli známky tohto obdobia, totiž povahu krstnej liturgie a pokánia.

3. Aj cyklus pre Adventné, Vianočné a Veľkonočné obdobie je ročný, preto sa čítania nemenia.

4. Evanjeliové čítania na férie tridsiatich štyroch týždňov Cezročného obdobia sú usporiadané do jedného cyklu, ktorý sa každoročne opakuje. Prvé čítanie má dvojité cyklus, a tak sa číta každý druhý rok. Čítanie prvého roku sa berie v nepárne roky, čítanie druhého roku zase v roky párne.

A tak sa v poriadku čítaní na férie aj na nedele a sviatky v rovnakej miere využívajú zásady jednotnej skladby a polosúvislého čítania, veď ide o obdobie, ktoré majú osobitný ráz.

d) Čítania na sviatky svätých

70. Na sviatky svätých sú určené dve série čítaní:

1. Prvá sa nachádza vo vlastnej časti sviatkov svätých, a to na slávnosti, sviatky alebo spomienky, najmä keď sa tam nachádzajú všetky texty vlastné tomu-ktorému sviatku. Niekedy sa naznačuje daktorý text z tých, ktoré sú v spoločnej časti na sviatky svätých, a to taký, ktorý je primeraný. Tento text má prednosť pred inými.

2. Druhú sériu, a to obsažnejšiu, tvorí spoločná časť na sviatky svätých. V tejto časti sú na prvom mieste texty príhodnejšie pre rozličné stavy svätcov (mučeníci, duchovní pastieri, panny atď.), na druhom mieste sú viaceré texty, v ktorých sa hovorí o svätosti všeobecne. Z týchto čítaní si možno vybrať vždy, keď sa ponecháva voľnosť vybrať čítania zo spoločnej časti.

71. Pokiaľ ide o usporiadanie týchto textov, treba poznamenať, že sa uvádzajú v takom poriadku, ako sa majú čítať. Teda najprv sú texty zo Starého zákona, za každým z týchto textov je žalm, potom texty z Apoštola a napokon sú to evanjeliové čítania, pred ktorými sú príslušné verše. Zoradené sú tak preto, že sám celebrant si má z nich vybrať, pravda, má mať pred očami pastoračné potreby zhromaždenia, ktoré má účasť na bohoslužbe, ak sa výslovne neurčuje ináč.

e) Čítania na omše pri vysluhovaní sviatostí a svätenín, na omše za rozličné potreby, votívne a za zosnulých

72. Rovnaké je aj usporiadanie čítaní na omše pri vysluhovaní sviatostí a svätenín, na omše za rozličné potreby, votívne a za zosnulých. Uvádzajú sa viaceré texty, podobne ako v spoločnej časti na sviatky svätých.

f) Hlavné kritériá výberu a usporiadania čítaní

73. Okrem zásad, ktorými sa riadi usporiadanie čítaní v jednotlivých častiach lekcionára, sú aj všeobecné zásady, ktoré sa dajú vyjadriť takto:

1) Vyhradenie niektorých kníh na liturgické obdobia

74. Z vnútornej povahy samotnej veci a podľa liturgickej tradície sa v tomto *Poriadku omšových čítaní* niektoré knihy Svätého písma rezervujú na určité liturgické obdobia. Zachováva sa napríklad západná (ambroziánska a španielska) i východná tradícia, že Skutky apoštolov sa čítajú vo Veľkonočnom období. Tým sa veľmi dobre znázorní, že celý život Cirkvi má začiatky vo veľkonočnom tajomstve. Podobne sa zachováva západná i východná tradícia, že Evanjelium podľa Jána sa číta v posledných týždňoch Pôstneho obdobia a vo Veľkonočnom období.

Čítanie z Knihy proroka Izaiáša, najmä jeho prvá časť, sa podľa tradície určuje na Adventné obdobie. Niektoré texty tej istej knihy sa čítajú vo Vianočnom období. Aj Prvý Jánov list sa určuje na toto obdobie.

2) Dĺžka textov

75. Pokiaľ ide o dĺžku textov, zachováva sa stredná cesta. Rozlišuje sa medzi rozprávaním, ktoré si vyžaduje určité rozšírenie textu a ktoré veriaci spravidla počúvajú so záujmom, a medzi textami, ktoré sa pre hĺbku náuky nemôžu používať vo väčšom rozsahu.

Niektoré dosť dlhé texty sú pripravené v dvoch formách, ako dlhšie a kratšie čítanie, podľa toho, čo je vhodnejšie.

Príprava skrátenej formy si vyžiadala veľkú opatrnosť.

3) Ťažké texty

76. Z pastoračných príčin sa v čítaniach na nedele a slávnosti bolo treba vyhnúť biblickým textom, ktoré sú skutočne ťažké, či už objektívne, pretože sú okolo nich problémy literárne, kritické alebo exegetické, alebo – aspoň do istej miery – aj preto, že ich veriaci ťažšie chápu. No duchovné bohatstvá

niektorých textov neslobodno ukryť pred veriacimi pod zámienkou, že ich ťažšie chápajú, ak táto ťažkosť pochádza z nedostatočnej kresťanskej nauky, ktorá nemá chýbať ani jednému dobrému veriacemu, alebo z nedostatočného biblického vzdelania, ktoré má mať každý dobrý duchovný pastier. Nezriedka sa ťažšie čítanie stane ľahším, ak sa dá do súvislosti s iným čítaním v tej istej omši.

4) Vynechanie niektorých veršov

77. Mnohé liturgie, nevynímajúc ani rímsku, niekedy pri čítaní z Písma vynechávajú niektoré verše. Je jasné, že neslobodno brať vec naľahko; musí sa dbať na to, aby sa neokypil zmysel celého textu alebo zámer a „štyl“ svätopísemskej knihy. Berúc do úvahy pastoračné hľadisko – za predpokladu, že zmysel celého textu vo svojom jadre zostane nezmenený –, sa rozhodlo, že sa aj v tomto *Poriadku omšových čítaní* zachová spomínaná tradícia. Ináč by niektoré texty boli príliš dlhé, alebo by sa niektoré čítania, z ktorých môžu mať veriaci veľký úžitok, museli vynechať, a to iba preto, že obsahujú z pastoračného hľadiska jeden alebo viac veršov menej užitočných alebo že sú spojené naozaj s ťažkými problémami.

III. Zásady používania Poriadku omšových čítaní

a) Možnosť vybrať si niektoré texty

78. V poriadku čítaní sa niekedy celebrantovi dáva možnosť vybrať si na čítanie jeden alebo druhý text, alebo vybrať si jeden z viacerých textov určených na to isté čítanie. Zriedka sa to stáva v nedele, na slávnosti a na určité sviatky, aby sa nerozplynula vlastná povaha niektorého liturgického obdobia alebo aby sa neprimerane neporušilo polosúvislé čítanie niektorej knihy. Častejšie sa táto možnosť vyskytuje pri slávení sviatkov svätých a v omšiach pri vysluhovaní sviatostí a svätenín, v omšiach za rozličné potreby, v omšiach votívnych a za zosnulých.

Tieto možnosti, ako aj možnosti uvedené vo *Všeobecných smerniciach Rímskeho misála* a v *Poriadku spevu pri omši*,¹⁰³ majú slúžiť pastorácii. „Kňaz pri výbere textov omše nech prihliada skôr na spoločný duchovný osov Božieho ľudu než na svoje záľuby. Okrem toho nech pamätá, že voľba omšových častí sa má robiť v zhode s tými, ktorí majú účasť na slávení, a ani

¹⁰³ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 61 – 64; *Rímsky misál, obnovený z rozhodnutia Druhého vatikánskeho koncilu a uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI., Ordo cantus missae* (Typis Polyglottis Vaticanis 1972), č. 5 – 9.

veriacich netreba vylučovať z rozhodovania o veciach, ktoré sa ich priamo týkajú.“¹⁰⁴

1) Dve čítania pred evanjeliom

79. V omšiach, ktoré majú tri čítania (čiže v nedele a slávnosti), treba striktne všetky tri aj prečítať.¹⁰⁵

2) Dlhšia a kratšia forma

80. Takisto treba pastoračné kritérium brať do úvahy aj pri voľbe medzi dvoma formami toho istého čítania. Niektoré čítania sa totiž uvádzajú v dlhšej a kratšej forme. Vtedy treba prihliadať na to, či sú poslucháči schopní s osohom počúvať čítanie v dlhšej alebo v kratšej forme; či sú schopní správne pochopiť niektoré ťažšie texty; či sú schopní počúvať úplnejší text, ktorý sa potom vysvetlí v homílii.

3) Dva určené texty

81. Ak je možnosť voliť medzi dvoma už určenými textami alebo predloženými na výber, treba prihliadať na duchovný úžitok prítomných; teda voliť text, ktorý je pre zhromaždených veriacich ľahší alebo vhodnejší, alebo opakovať text, ktorý je označený ako vlastné čítanie v omši nejakej slávnosti, v inej omši zasa ako čítanie ľubovoľné podľa toho, ako je to užitočné z pastoračného hľadiska.

Takáto okolnosť sa môže vyskytnúť vtedy, ak je obava z ťažkostí, ktoré by mohli niektoré texty spôsobiť v nejakej komunite, alebo ak by sa mal ten istý text z najbližších dní čítať v nedeľu alebo v nasledujúcu fériu.

4) Čítania na férie

82. Usporiadanie čítaní na férie obsahuje texty na jednotlivé dni každého týždňa cez celý rok. Preto sa tieto čítania majú väčšinou brať v dni, na ktoré sú určené, ak sa len v ten deň nevyskytne slávnosť alebo sviatok, alebo spomienka, ktorá má vlastné čítania.¹⁰⁷

Pri používaní poriadku čítaní na férie si treba všímať, či pre nejaký sviatok, vyskytujúci sa v týždni, treba vynechať nejaký úryvok z tej istej knihy. V tom prípade nech má kňaz na zreteli sled čítaní celého týždňa a nech niektorý úryvok menšieho významu jednoducho vynechá, alebo nech vhodným

---

¹⁰⁴ *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 352.

¹⁰⁵ *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 357.

¹⁰⁷ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 358.

spôsobom spojí viaceré úryvky do jedného čítania, najmä ak to prispeje k vytvoreniu úplného obrazu o príslušnej téme.

5) Slávenia svätých

83. Niektoré sviatky svätých majú vlastné čítania, teda texty, ktoré sa zmieňujú o osobe samotného svätca alebo o tajomstve, ktoré sa omšou slávi. Tieto čítania, aj keď ide o spomienku, musia sa použiť namiesto čítaní na férie. Vždy, keď ide o takéto čítania pri spomienke, výslovne sa to naznačuje v *Poriadku omšových čítaní*.

Niekedy sa vyskytujú privlastnené čítania, čiže čítania, ktoré objasňujú osobitnú črtu duchovného života alebo činnosti svätca. Použiť tieto čítania nie je nevyhnutné, iba ak by to naozaj odporúčali pastoračné okolnosti. Väčšinou sa uvádzajú čítania zo spoločnej časti, aby sa ich výber uľahčil. Ide však iba o radu. Namiesto privlastneného alebo obyčajného čítania možno vybrať hociktoré iné čítania zo spoločnej časti.

Kňaz sláviaci omšu s ľudom sa má predovšetkým usilovať o duchovné dobro veriacich a nesmie im vnucovať svoje záľuby. Musí si dať pozor najmä na to, aby nevynechával často a bez dostatočnej príčiny čítania určené v lektionári na jednotlivé férie; Cirkev totiž chce, aby sa veriacim pripravil bohatší stôl Božieho slova.¹⁰⁸

Napokon sú spoločné čítania, teda čítania, ktoré sú v spoločnej časti svätých alebo pre určitý stav svätých (napríklad spoločná časť mučeníkov, duchovných pastierov, panien), alebo v spoločnej časti svätých a svätíc vo všeobecnosti. Pretože v týchto prípadoch sa predkladajú viaceré texty na to isté čítanie, celebrant si má vybrať ten text, ktorý je pre poslucháčov vhodnejší.

Pri všetkých sláveniach sa okrem čítaní zo spoločnej časti, na ktorú sa pri jednotlivých prípadoch poukazuje, môžu brať aj čítania zo spoločnej časti svätých a svätíc, najmä ak sú na to osobitné dôvody.

84. Navyše pri slávení svätých treba mať na zreteli toto:

a) Na slávnosti a sviatky vždy treba brať čítania z vlastnej časti alebo zo spoločnej časti; slávnosti uvedené vo všeobecnom kalendári majú vždy určené vlastné čítania.

b) Na slávnosti v partikulárnych kalendároch treba uviesť tri čítania, z ktorých prvé je zo Starého zákona (vo Veľkonočnom období zo Skutkov apoštolov alebo z Apokalypsy), druhé je z Apoštola a tretie z evanjelia.

¹⁰⁸ Porov. *tamže*, č. 355c; DRUHÝ Vatikánsky koncil, konštitúcia o posvätnéj liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 51.

c) Na sviatky a na spomienky, keď sú len dve čítania, prvé čítanie možno vybrať buď zo Starého zákona, alebo z Apoštola, druhé z evanjelia. No vo Veľkonočnom období, podľa tradičného zvyku Cirkvi, prvé čítanie sa berie z Apoštola, druhé, ak je to možné, z Evanjelia podľa Jána.

6) Ostatné časti poriadku čítaní

85. V poriadku čítaní na omše pri vysluhovaní sviatostí a svätenín sú uvedené tie isté texty, ktoré sú už uverejnené v jednotlivých obradných knihách, okrem textov, ako je zrejmé, ktoré patria k obradom nezačleneným do omše.¹¹⁰

86. Poriadok čítaní uvádza hojnosť textov na omše za rozličné potreby, omše votívne a za zomrelých, ktoré môžu poskytnúť vhodnú pomôcku na prispôsobenie týchto slávení okolnostiam, podmienkam a potrebám rozličných skupín, ktoré sa na nich zúčastňujú.¹¹¹

87. Ak sa v omšiach pri vysluhovaní sviatostí a svätenín, v omšiach za rozličné potreby, v omšiach votívnych a za zomrelých na to isté čítanie predkladá viacero textov, výber sa riadi podľa kritérií uvedených pre výber čítaní zo spoločnej časti svätých.

88. Ak nie je dovolený niektorý formulár omše pri vysluhovaní sviatostí a svätenín a podľa predpisov pri jednotlivých obradoch možno vziať jedno čítanie z tých, čo sú uvedené na omše pri vysluhovaní sviatostí a svätenín, treba veľmi dbať na spoločné duchovné dobro prítomných.¹¹²

b) Responzóriový žalm a spev pred čítaním evanjelia

89. Medzi týmito spevmi má veľký význam žalm po prvom čítaní. Spravidla sa berie žalm určený po čítaní, ak nejde o čítania zo spoločnej časti svätých, čítania na omše pri vysluhovaní sviatostí a svätenín, na omše za rozličné potreby, omše votívne a za zomrelých, pri ktorých sa výber zveruje celebrantovi, ktorý si počína podľa princípu o pastoračnom úžitku prítomných.

Ale aby ľud mohol ľahšie spievať žalmovú odpoveď, do *Poriadku omšových čítaní* sú zaradené niektoré žalmy a odpovede na rozličné obdobia v roku alebo pre rozličné stavy svätých. Tieto žalmy a odpovede sa môžu

¹¹⁰ Porov. *Rímsky rituál, obnovený z rozhodnutia posvätného Druhého vatikánskeho všeobecného koncilu a uvedený do platnosti pápežom Pavlom VI., Ordo Penitentiae* (Trnava 1977), *Prænotanda*, č. 13.

¹¹¹ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 359.

¹¹² Porov. *tamže*, č. 352.

použiť namiesto textov zodpovedajúcich čítaniu, ale iba vtedy, ak sa žalm spieva.¹¹³

90. Druhý spev, ktorý je po druhom čítaní pred evanjeliom, je určený buď na každú omšu zvlášť a býva v súlade s evanjeliom, alebo sa ponecháva na výber zo spoločných sérií niektorého obdobia alebo zo spoločnej časti svätých.

91. V Pôstnom období možno, ak je to vhodné, použiť pred veršom na evanjelium a po ňom niektorú z aklamácií uvedených na inom mieste.¹¹⁴

---

¹¹³ Porov. *Poriadok omšových čítaní*, č. 173 – 174, s. 97 – 98.

¹¹⁴ Porov. *Poriadok omšových čítaní*, č. 223, s. 130.

Piata kapitola PREHĽAD PORIADKU ČÍTANÍ

92. Ukazuje sa ako vhodné uviesť krátky prehľad poriadku čítaní, aspoň pokiaľ ide o väčšie slávenia a rozličné obdobia liturgického roka, ako aj to, na čo sa prihliadalo pri výbere čítaní podľa uvedených zásad. Tým sa poskytne duchovným pastierom pomôcka na pochopenie poriadku čítaní, takže jeho používanie sa stane živým a veriaci budú z neho môcť čerpať ovocie.

I. Adventné obdobie

a) Nedele

93. Čítania z evanjelia majú osobitnú črtu: vzťahujú sa na Pánov príchod na konci čias (prvá nedeľa), na Jána Krstiteľa (druhá a tretia nedeľa) a na udalosti, ktoré bezprostredne pripravovali na Narodenie Pána (štvrtá nedeľa).

Čítania zo Starého zákona tvoria proroctvá o Mesiášovi a o mesiášskych časoch; sú zväčša z Knihy proroka Izaiáša.

Čítania z Apoštola obsahujú povzbudenie a ohlasovania podľa rozličných známkov tohto obdobia.

b) Férie

94. Sú dve série čítaní: jedna od začiatku Adventu do 16. decembra, druhá od 17. do 24. decembra.

V prvej časti Adventu sa číta z Knihy proroka Izaiáša; čítania sa vyberajú postupne podľa sledu v knihe. Nevynechávajú sa ani texty väčšieho významu, ktoré sa čítajú aj v nedele. Evanjeliá sa vyberajú s prihliadnutím na prvé čítanie.

Od štvrtka druhého týždňa sa začínajú čítať texty evanjelia o svätom Jánovi Krstiteľovi. Ako prvé čítanie je buď pokračovanie z Knihy proroka Izaiáša, alebo text vybraný vzhľadom na evanjelium.

Posledný týždeň pred Narodením Pána sa z Matúšovho (1. kapitola) a Lukášovho (1. kapitola) evanjelia čítajú texty o udalostiach, ktoré bezprostredne pripravovali na Narodenie Pána. Prvé čítanie obsahuje texty z rozličných kníh Starého zákona s prihliadnutím na texty evanjelia. Sú medzi nimi aj niektoré mesiášske proroctvá veľkého významu.

II. Vianočné obdobie

a) Slávnosti, sviatky, nedele

95. Prorocké aj ostatné čítania na vigíliu a na tri vianočné omše sú vybrané podľa rímskej tradície.

V nedeľu v Oktáve Narodenia Pána na sviatok Svätej rodiny sa evanjelium týka Ježišovho detstva, ostatné čítania čnosť rodinného života.

Na Oktávu Narodenia Pána, na slávnosť Panny Márie Bohorodičky čítania sa týkajú aj Bohorodičky, aj najsvätejšieho mena Ježiš.

Na Druhú nedeľu po Narodení Pána sa čítania týkajú tajomstva vtelenia.

Na Zjavenie Pána čítanie zo Starého zákona a evanjelia zachováva rímsku tradíciu. Druhé čítanie hovorí o povolani pohanov k spásu.

Na sviatok Krstu Pána sa vybrali texty o tomto tajomstve.

b) Férie

96. Od 29. decembra je súvislé čítanie celého Prvého Jánovho listu, ktorý sa začal čítať už 27. decembra, na sviatok svätého Jána, a v nasledujúci deň na sviatok Svätých Neviniatok. Evanjeliá sa vzťahujú na rozličné zjavenia Pána. Čítajú sa texty o udalostiach z Ježišovho detstva z Lukášovho evanjelia (29. a 30. decembra), prvá kapitola z Jánovho evanjelia (31. decembra – 5. januára) a význačnejšie zjavenia Pána zo štyroch evanjelií (7. – 12. januára).

III. Pôstne obdobie

a) Nedele

97. Čítania z evanjelia sú usporiadané takto:

Na prvú a druhú nedeľu sa ponechávajú čítania o pokušení a premeneaní Pána, no čítajú sa podľa troch synoptikov.

V tri ďalšie nedele sa v roku A čítajú texty evanjelia o Samaritánke, o slepom od narodenia a o Lazárovi; tieto čítania, pretože majú veľký význam v súvislosti so zasvätením do kresťanského života, možno použiť aj v roku B a C najmä tam, kde majú katechumenov.

Na rok B a C sa predkladajú aj iné texty: v roku B Jánov text o budúcom oslávení Krista skrze kríž a zmŕtvychvstanie, v roku C Lukášov text o obrátení.

Na Palmovú (Kvetnú) nedeľu sú na vstup vybrané texty z troch synoptických evanjelií o slávnostnom vstupe Pána do Jeruzalema. V omši sa čítajú pašie.

Čítania zo Starého zákona sa vzťahujú na dejiny spásy, čo je jeden z vlastných predmetov pôstnej katechézy. Každý rok má sériu textov, ktoré prinášajú a vyzdvihujú hlavné prvky dejín spásy od začiatku až po prísľub Novej zmluvy.

Čítania z Apoštola sú vybrané tak, aby zodpovedali čítaniam z evanjelií i čítaniam zo Starého zákona – a nakoľko je možné –, aby bol medzi nimi primeraný vzťah.

b) Férie

98. Čítania z evanjelií a čítania zo Starého zákona sú vybrané vzhľadom na vzájomný vzťah a zaoberajú sa rozličnými témami vlastnými pôstnej katechéze, prispôsobenej duchovnej povahe tohto obdobia. Preto sa od pondelka štvrtého týždňa určilo polosúvislé čítanie z Evanjelia podľa Jána, v ktorom sú texty plnšie zodpovedajúce známkam Pôstneho obdobia.

Pretože čítania o Samaritánke, o slepom od narodenia a o Lazárovi sa teraz čítajú v nedele, a to len v roku A (v ostatných rokoch iba ľubovoľne), dala sa možnosť použiť ich aj na férie; na začiatku tretieho, štvrtého a piateho týždňa sú vložené „omše podľa ľubovôle“ s týmito textami, ktoré sa môžu čítať namiesto čítania dňa v hociktorý deň toho týždňa.

V prvých dňoch Svätého týždňa sa v čítaniach odráža tajomstvo umučenia. Čítania v Omši svätenia olejov osvetľujú tak Kristovo mesiášske poslanie, ako aj jeho pokračovanie v Cirkvi prostredníctvom sviatostí.

IV. Veľkonočné trojdnie a Veľkonočné obdobie

a) Veľkonočné trojdnie

99. V Štvrtok Pánovej večere pri večernej omši spomienka na večeru, ktorá predchádzala východu z Egypta, vrhá osobitné svetlo aj na Kristov príklad, keď umyl apoštolom nohy, aj na Pavlove slová o ustanovení kresťanskej Veľkej noci v Eucharistii.

Liturgické slávenie utrpenia a smrti Pána v Piatok utrpenia Pána (Veľký piatok) vrcholí v čítaní pašíí podľa Jána o umučení toho, ktorý sa v Knihe proroka Izaiáša predstavuje ako Pánov sluha a ktorý sa skutočne stal jediným kňazom tým, že seba samého obetoval Otcovi.

Na Veľkonočnú vigíliu v noci je určených sedem čítaní zo Starého zákona, ktoré pripomínajú obdivuhodné Božie skutky v dejinách spásy, a dve

z Nového zákona: zvesť o vzkriesení podľa troch synoptických evanjelií a čítanie z Apoštola o kresťanskom krste ako sviatosti Kristovho zmŕtvychvstania.

Na omšu vo dne je určené čítanie z Evanjelia podľa Jána o nájdení prázdneho hrobu. Možno však čítať aj evanjeliové texty z omše v noci alebo tam, kde je večerná omša, z Lukáša o zjavení učeníkom na ceste do Emauz. Prvé čítanie je zo Skutkov apoštolov, ktoré sa vo Veľkonočnom období berú namiesto čítania zo Starého zákona. Čítanie z Apoštola sa vzťahuje na tajomstvo Veľkej noci, ktoré sa má prežívať v Cirkvi.

b) Nedele

100. Po Tretej veľkonočnú nedeľu čítania z evanjelií rozprávajú o zjaveniach vzkrieseného Krista. Čítania o Dobrom pastierovi sú určené na Štvrtú veľkonočnú nedeľu. V piatu, šiestu a siedmu nedeľu sú výňatky z Pánovej reči a modlitby pri Poslednej večeri.

Prvé čítanie sa berie zo Skutkov apoštolov podľa cyklu troch rokov paralelne a postupne: tak sa v jednotlivých rokoch hovorí o živote, svedectve a raste prvotnej Cirkvi.

Ako druhé čítanie sa v roku A číta Prvý Petrov list, v roku B Prvý Jánov list, v roku C Zjavenie svätého Jána. Tieto texty sú v neobyčajnom súlade s duchom radostnej viery a pevnej nádeje, čo je charakteristická črta tohto obdobia.

c) Férie

101. Ako prvé čítanie sa berie polosúvislé čítanie zo Skutkov apoštolov ako v nedele. Na evanjelium sa vo Veľkonočnej oktáve čítajú texty o Pánových zjaveniach. Potom sa na spôsob polosúvislého čítania číta Jánovo evanjelium, z ktorého sa teraz berú texty veľkonočnej povahy, aby sa tak doplnili čítania z Pôstneho obdobia. V čítaniach Veľkonočného obdobia väčšiu časť zaberá Pánova reč a modlitba pri Poslednej večeri.

d) Slávnosť Nanebovstúpenia Pána a Zoslania Ducha Svätého

102. Slávnosť Nanebovstúpenia Pána má ako prvé čítanie rozprávanie o tejto udalosti zo Skutkov apoštolov. Tento text je doplnený druhým čítaním o Kristovi vyvýšenom po pravici Otca. Každý cyklus má svoj vlastný text čítania z evanjelia podľa jednotlivých evanjelistov.

Na omšu na vigíliu Zoslania Ducha Svätého sa uvádzajú štyri texty zo Starého zákona, aby sa tak zvýraznil mnohoraký význam slávnosti. Z nich

sa vyberá podľa ľubovôle iba jeden text. Druhé čítanie ukazuje, ako sa pôsobenie Ducha Svätého prejavuje v Cirkvi. Evanjelium pripomína, ako Kristus prisľúbil Ducha Svätého ešte pred svojím oslávením.

V omši v deň slávnosti sa ako prvé čítanie ujal opis veľkolepej turíčnej udalosti – príchod Ducha Svätého do Cirkvi. Evanjelium pripomína, ako Ježiš večer na Veľkonočnú nedeľu dal Ducha Svätého svojim učeníkom. Ostatné texty, z ktorých si možno vybrať, hovoria o činnosti Ducha Svätého v učeníkoch a v Cirkvi.

V. Cezročné obdobie

a) Výber a usporiadanie textov

103. Cezročné obdobie sa začína v pondelok po nedeli po 6. januári a trvá do utorka pred Pôstnym obdobím vrátane, potom sa znova začne v pondelok po Turíčnej nedeli a končí sa pred prvými večerami Prvej adventnej nedele.

Poriadok čítaní obsahuje čítania na 34 nediel a nasledujúce týždne. Niekedy má Cezročné obdobie iba 33 týždňov. Okrem toho niektoré nedele patria k inému obdobiu (nedeľa Krstu Pána a Turíčna nedeľa) a na niektoré je určená slávnosť (napríklad Najsvätejšej Trojice, Nášho Pána Ježiša Krista, Kráľa neba i zeme).

104. Aby sa správne usporiadalo čítanie určené na Cezročné obdobie, treba vziať do úvahy tieto zásady:

1. Nedeľa, v ktorú sa slávi sviatok Krstu Pána, nahrádza prvú nedeľu v roku: preto sa čítania prvého týždňa začínajú v pondelok po 6. januári. Ak sa sviatok Krstu Pána slávi v pondelok po nedeli, v ktorú sa slávilo Zjavenie Pána, čítania prvého týždňa sa začínajú v utorok.

2. Nedeľa po sviatku Krstu Pána je Druhá nedeľa Cezročného obdobia. Ostatné nedele sú očíslované postupne až po nedeľu predchádzajúcu začiatok Pôstneho obdobia. Čítania týždňa, v ktorom je Popolcová streda, sa prerušia po utorku, ktorý ju predchádza.

3. Po Turíčnej nedeli sa znova vezmú čítania z Cezročného obdobia. Usporadúvajú sa takto:

– Ak je 34 nediel v Cezročnom období, vezme sa týždeň, ktorý bezprostredne nasleduje po týždni, v ktorom boli posledné čítania pred Pôstnym obdobím.¹¹⁵

¹¹⁵ Tak napríklad, ak pred Pôstnym obdobím bolo šesť týždňov, v pondelok po Zoslaní Ducha Svätého sa začína siedmy týždeň. Slávnosť Najsvätejšej Trojice je vždy namiesto cezročnej nedele.

– Ak je 33 nediel' v Cezročnom období, vynechá sa týždeň, ktorý by sa mal vziať po Turíčnej nedeli, aby sa zachovali na konci roka eschatologické texty, určené na posledné dva týždne.¹¹⁶

b) Čítania na nedele

1) Čítania z evanjelií

105. Evanjelium Druhej nedele Cezročného obdobia sa vzťahuje na zjavenie Pána, ktoré sa slávil na slávnosť Zjavenia Pána; je to tradičná perikopa o svadbe v Káne a ďalšie dve tiež z Evanjelia podľa Jána.

Od tretej nedele sa začína polosúvislé čítanie troch synoptikov. Tieto čítania sú usporiadané tak, aby podávali náuku vlastnú každému evanjeliu, pokiaľ ide o rozvíjanie života a učenia Pána.

Okrem toho z takéhoto usporiadania vynikne určitá harmónia medzi zmyslom každého evanjelia a vývojom liturgického roka. Po Zjavení Pána sa totiž čítajú texty o začiatku Pánovho pôsobenia, ktoré veľmi úzko súvisia s Kristovým krstom a s jeho prvými zjaveniami. Na sklonku liturgického roka sa samočinne prechádza na eschatologickú tému vlastnú posledným nedeliám. Kapitoly evanjelií predchádzajúce rozprávaniu o Pánovom umučení hovoria viac-menej o tejto skutočnosti.

V roku B sa po 16. nedeli zaraďuje päť čítaní zo šiestej hlavy Evanjelia podľa Jána („reč o chlebe života“). Táto vsuvka nepôsobí rušivo, pretože rozmnoženie chlebov v Jánovom evanjeliu zastupuje tú istú udalosť u Marka. V polosúvislom čítaní Lukáša v roku C prvým textom (t. j. na tretiu nedeľu) je prológ evanjelia, ktorý veľmi pekne vyjadruje úmysel autora a inde by sa nezdal na mieste.

2) Čítania zo Starého zákona

106. Tieto čítania sú vybrané tak, aby mali vzťah k jednotlivým evanjeliovým perikopám, aby sa vyhlo prílišnej rozdielnosti medzi čítaniami v tej istej omši a najmä aby bola zrejmá jednota medzi Starým a Novým zákonom. Vzťah medzi čítaniami v tej istej omši sa dá poznať zo starostlivo vybraných titulov pred jednotlivými čítaniami.

Nakoľko sa dalo, čítania sa vybrali tak, aby boli krátke a ľahké. No zároveň sa dbalo aj na to, aby sa v nedele čítalo čo najviac z tých textov Starého zákona, ktoré majú veľký pastoračný význam. Aj keď sú tieto čítania vybrané podľa vhodnosti k evanjelióvemu čítaniu, čiže bez logického postupu,

¹¹⁶ Ak pred Pôstnym obdobím bolo napríklad päť týždňov, v pondelok po Zoslaní Ducha Svätého sa začína siedmy týždeň, pričom sa vynechá šiesty týždeň.

predsa sa tým otvárajú poklady Božieho slova, takže všetci účastníci nedeľnej omše môžu spoznať skoro všetky najdôležitejšie stránky Starého zákona.

3) Čítanie z listov apoštolov

107. Na spôsob polosúvislého čítania sa čítajú Pavlove listy a Jakubov list (Petrove a Jánove listy vo Veľkonočnom období a vo Vianočnom období).

Prvý list Korinťanom sa číta na začiatku Cezročného obdobia. Pretože je dosť dlhý a zaoberá sa rozličnými otázkami, je rozvrhnutý na tri ročné cykly. Podobne bolo vhodné rozdeliť List Hebrejom na dve časti: jedna sa číta v roku B a druhá v roku C.

Treba poznamenať, že sa vybrali krátke a nie veľmi ťažké čítania, aby ich veriaci mohli pochopiť.

Tabuľka II uvedená nižšie¹¹⁷ ukazuje rozvrhnutie epištol na nedele Cezročného obdobia do troch ročných cyklov.

c) Čítania na slávnosti Pána v Cezročnom období

108. Na slávnosti Najsvätejšej Trojice, Najsvätejšieho Kristovho Tela a Krvi a Najsvätejšieho Srdca Ježišovho vybrali sa také texty, ktoré zodpovedajú osobitnému charakteru slávení.

Čítania 34. nedele, poslednej v liturgickom roku, oslavujú Krista, Kráľa neba i zeme, predobrazeného Dávidom, vyhláseného pri umučení a utrpení na kríži a v Cirkvi kraľujúceho, ktorý príde znova na konci vekov.

d) Čítania na férie

109. 1) Evanjeliá sú usporiadané takto: Najprv sa číta Marek (týždeň I. až IX.), potom Matúš (týždeň X. až XXI.) a napokon Lukáš (týždeň XXII. až XXXIV.). Kapitoly 1. až 12. z Markovho evanjelia sa čítajú celé, okrem dvoch perikop zo 6. kapitoly, ktoré sa čítajú vo fériách iného obdobia. Z Matúša a Lukáša sa číta všetko, čo nie je u Marka. Dva až tri razy sa číta všetko, čo má v rozličných evanjeliách osobitné zafarbenie alebo čo sa vyžaduje na lepšie pochopenie postupu evanjelia. Celá eschatologická reč je u Lukáša a číta sa na konci liturgického roka.

110. 2) Prvé čítanie je zostavené tak, že sa niekoľko týždňov číta Starý zákon a niekoľko Nový zákon. Trvanie závisí od dĺžky čítanej knihy.

¹¹⁷ Porov. nižšie, *Všeobecné smernice lektionára*.

Z kníh Nového zákona sa čítajú dosť obširne časti, aby bolo možné spoznať podstatu jednotlivých listov.

Zo Starého zákona sa vybrali iba niektoré časti, a to tie, ktoré môžu ozrejmiť povahu jednotlivých kníh. Historické texty sa vybrali tak, aby poskytovali prehľad dejín spásy pred vtelením Pána. Sotva sa však mohli vybrať dlhšie rozprávania. Občas sa vynechávajú niektoré verše, a tak sa dlhšie čítania skrátia. Okrem toho sa niekedy náboženský zmysel historických dejov objasňuje textami sapienciálnych kníh; pridávajú sa k určitým sériám čítaní na spôsob úvodu alebo záveru.

V poriadku čítaní na férie v Cezročnom období sú skoro všetky knihy Starého zákona. Vynechali sa iba veľmi krátke prorocké knihy (Abdiáš a Sofoniáš) a básnická kniha (Pieseň piesní). Medzi textami na poučenie, ktorých pochopenie si vyžaduje dlhšie čítanie, patria Tobiáš a Rút. Ostatné sa vynechávajú (Ester, Judit). No máme z týchto kníh texty na nedele a férie iných období.

Tabuľka III obsahuje rozvrhnutie kníh Starého i Nového zákona na férie Cezročného obdobia v rozpätí dvoch rokov.¹¹⁸

Na konci liturgického roka sa čítajú knihy zodpovedajúce eschatologickému charakteru tohto obdobia. Sú to Daniel a Apokalypsa.

---

¹¹⁸ Porov. nižšie, *Všeobecné smernice lektionára*.

Šiesta kapitola PRISPÔSOBENIE PORIADKU ČÍTANÍ, PREKLAD DO NÁRODNÝCH JAZYKOV A JEHO ÚPRAVA

I. Prispôsobenie a preklady

111. V liturgickom zhromaždení sa Božie slovo má vždy ohlasovať alebo z latinského textu pripraveného Svätou stolicou, alebo z prekladov do národných jazykov, ktoré biskupské konferencie schválili na liturgické používanie.¹¹⁹

Preklad biblických perikop má zodpovedať latinskému textu prevzatému v Novej vulgáty, ktorý je určený na liturgické použitie.^{119bis} Pri prekladaní textov Svätého písma, pri dodržaní zásad zdravej exegézy a vedeckého štúdia, treba venovať pozornosť ich liturgickému používaniu, požiadavkám ústneho prejavu, prednesu a spevu, najmä v prípade žalmov a biblických chválospevov.

Je vhodné, aby tieto preklady postupne nadobudli určitú jednotu a stabilitu, aby aspoň v prípade hlavných textov existoval jediný preklad schválený viacerými biskupskými konferenciami v krajinách, kde sa používa rovnaký jazyk.^{119ter}

112. Omšový lekciónár treba preložiť ako celok, všetky jeho časti, aj *Úvodné poznámky*. Ak by biskupská konferencia považovala za potrebné a vhodné urobiť niektoré úpravy, možno ich zaviesť až po preskúmaní (*recognitio*) Apoštolským stolcom.¹²⁰

113. Pre obsažnosť lekciónára bude nevyhnutné vydať ho vo viacerých zväzkoch. O tom, ako ich rozdeliť, nedávajú sa žiadne úpravy. V každom zväzku však musí byť úvod, ktorý vysvetľuje jeho stavbu a určenie.

Odporúča sa dodržať prastarý zvyk vydať osve knihu evanjelií a inú knihu, v ktorej budú ostatné čítania zo Starého a Nového zákona.

Osobitne možno vydať nedeľný lekciónár, do ktorého by sa zahrnuli vhodné výňatky zo spoločnej časti svätých, a osobitne feriálny lekciónár. Nedeľný lekciónár sa môže rozdeliť podľa trojročného cyklu tak, aby boli pokope všetky čítania na jednotlivé roky.

¹¹⁹ Porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 825 § 1.

^{119bis} Porov. JÁN PAVOL II., apoštolská konštitúcia *Scripturarum thesaurus* z 25. apríla 1979: *Nova Vulgata Bibliorum Sacrorum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1979.

^{119ter} DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL, konštitúcia o posvätnej liturgii *Sacrosanctum concilium*, č. 36.

¹²⁰ Porov. *Kódex kánonického práva*, kán. 838 § 2.

Ak bude treba, možno urobiť aj iné prípadné úpravy, najmä ak sa to ukáže vhodným z pastoračného hľadiska.

114. Medzispevy treba uvádzať vždy po čítaniach; možno ich však vydať aj ako osobitné knihy medzispevov. Odporúča sa, aby tlačný text bol rozdelený do strof.

115. Ak je text zostavený z viacerých častí, treba to pri tlači jasne vyznačiť. Odporúča sa, aby sa aj texty nebásnické vytlačili na spôsob veršov, čím sa uľahčí ich čítanie.

116. Ak sa uvádzajú dve formy čítania, dlhšie a kratšie, nech sa vytlačia osobitne, aby sa uľahčilo čítanie. Kde sa však nezdá vhodné takéto oddelenie, nech sa nájde spôsob, ako obidve čítania predniesť bez omylu.

117. V prekladoch do národných jazykov nemajú chýbať tituly. Kde sa to uzná za vhodné, k titulu možno pridať príhovor, ktorým by sa lepšie vysvetlil všeobecný zmysel perikopy, odlišený vhodným znakom alebo iným typom písma, aby bolo zrejmé, že ide o text, ktorý možno, ale netreba použiť.¹²¹

118. Vo všetkých knihách nech je biblický index perikop, podobne ako je to v tomto zväzku¹²². Tým sa pri niektorých príležitostiach uľahčí hľadanie predpísaných textov alebo textov, ktoré si možno vybrať z omšového lektionára.

II. Úprava jednotlivých čítaní

V tomto zväzku je pre každé čítanie uvedené určenie textu, titul a úvod do čítania. Platia o tom nasledujúce zásady:

a) Označenie textu

119. Označenie textu (čiže uvedenie kapitoly a veršov) sa vždy uvádza podľa Novej vulgáty okrem žalmov.¹²³ Niekedy sa pridáva aj označenie podľa pôvodného textu (hebrejského alebo aramejského, alebo gréckeho), najmä ak sa odlišuje. V prekladoch do národných jazykov, podľa rozhodnutia vrchnosti príslušnej pre jednotlivé národy, možno zachovať označenie,

---

¹²¹ Porov. *Všeobecné smernice Rímskeho misála*, č. 31, 50, 105b, 184.

¹²² Porov. *Poriadok omšových čítaní*, s. 453 – 458.

¹²³ Číslovanie žalmov sa uvádza podľa poradia, aké sa nachádza v *Liber Psalmorum*, vydanom Pápežskou komisiou pre Novú vulgátu, Typis Polyglottis Vaticanis 1969. *V slovenskom lektionári sa číslovanie žalmov uvádza podľa Novej vulgáty.

ako je to v preklade schválenom tou istou vrchnosťou na liturgické používanie. Treba presne uvádzať kapitoly a verše; je dobré, ak sa uvádzajú aj v samotnom texte alebo na okraji textu.

120. Z tohto označenia vyplýva aj to, že v liturgických knihách má byť uvedený aj názov textu, ktorý sa má pri slávení prečítať a ktorý je v *Poriadku omšových čítaní* vynechaný. Má sa to diať podľa nasledujúcich noriem, ktoré však príslušné vrchnosti môžu zmeniť podľa miestnych okolností a jazykových osobitností:

121. 1) Číta sa vždy „Čítanie z Knihy...“, „Čítanie z Listu...“ alebo „Čítanie zo svätého Evanjelia...“, nie však „Začiatok“ (iba ak by sa to v osobitných prípadoch žiadalo) ani „Nasleduje“.

122. 2) Názvy kníh treba zachovať tak, ako sa tradične používajú, okrem nasledujúcich:

a) ak majú ten istý názov dve knihy, hovorí sa: „Prvá kniha“ a „Druhá kniha“ (napríklad Kráľov, Machabejcov) alebo „Prvý list“, „Druhý list“;

b) pre nasledujúce knihy sa používajú názvy dnes vžitú:

„Prvá a Druhá kniha Samuelova“ namiesto „Prvá a Druhá kniha kráľov“, „Prvá a Druhá kniha kráľov“ namiesto „Tretia a Štvrtá kniha kráľov“, „Prvá a Druhá kniha kroník“ namiesto „Prvej a Druhej knihy Paralipomenon“, „Kniha Ezdrášova a Kniha Nehemiášova“ namiesto „Prvá a Druhá kniha Ezdrášova“;

c) sapienciálne knihy sa označujú týmito názvami: Kniha Jób, Kniha prísloví, Kniha Kazateľ, Pieseň piesní, Kniha múdrosti a Kniha Sirachovho syna;

d) keď ide o knihy, ktoré sa v Novej vulgáte počítajú medzi prorocké, hovorí sa: „Čítanie z Knihy proroka Izaiáša, Jeremiáša, Barucha“, a „Čítanie z Knihy proroka Ezechiela, Daniela, Ozeáša... Malachiáša“, aj keď ich niektorí nepokladajú za skutočne prorocké;

e) hovorí sa „Kniha Náreký“ a „List Hebrejom“ bez uvedenia mena Jeremiáš alebo Pavol.

b) Titul

123. Titul, starostlivo vybraný (spravidla zo samotného textu), sa uvádza pre jednotlivé texty, aby sa naznačila hlavná myšlienka čítania, a ak je to potrebné, aby aj zo samotných titulov bol zrejmý vzťah medzi jednotlivými čítaniami tej istej omše.

c) *Začiatok*

124. Na začiatku čítania sa používajú zvyčajné úvodné slová: „V tom čase,“ „V tých dňoch,“ „Bratia,“ „Milovaní bratia,“ „Toto hovorí Pán.“ Možno ich vynechať, ak samotný text obsahuje dostatočné údaje o čase a osobách, alebo ak pre povahu textu nie sú vhodné. Podľa úprav kompetentnej cirkevnej autority možno ich v jednotlivých národných jazykoch upraviť alebo vynechať.

Po týchto slovách nasleduje vlastné čítanie. Tu sa zvyčajne text upravuje vynechaním alebo pridaním niekoľkých slov, aby sa takto text, vyňatý zo svojho kontextu, stal zrozumiteľným. Treba uviesť vhodné označenie, keď sa text neskladá zo súvislých veršov, ak kvôli tomu takéto úpravy treba urobiť.

d) *Zvolanie na konci čítania*

125. Na konci čítaní, pre uľahčenie zvolania ľudu, sa uvádzajú slová, ktoré prednáša lektor: „Slovo Pánovo“ alebo iné podobné podľa miestnych zvykov. * U nás: „Počuli sme Božie slovo“ alebo: „Počuli sme slovo Pánovo.“